

Miina Sirkeoja

VANHEMMAT OSANA LASTENSA LIIKUNTAHARRASTUKSIA

Kasvatustieteiden ja kulttuurin tiedekunta
Pro-gradu tutkielma
Huhtikuu 2021

TIIVISTELMÄ

Miina Sirkeoja: Vanhemmat osana lastensa liikuntaharrastuksia
Pro-gradu tutkielma
Tampereen yliopisto
Elinikäinen oppiminen ja kasvatus
Huhtikuu 2021

Vanhemmat ovat merkittävä toimija lasten liikuntaharrastuksissa. lästä riippuen lapsen voi olla vaikea harrastaa haluamaansa lajia ilman vanhempien tukea ja apua. Tutkimus selvitti vanhempien osallisuutta liikuntaharrastuksiin ja suhtautumista lastensa liikuntaharrastuksiin osallistumiseen eri liikuntalajien parissa.

Tutkimus oli kvalitatiivinen tutkimus, jossa aineistonkeruumenetelmänä oli eläytymismenetelmä ja strukturoidut kysymykset. Kehyskertomuksia oli kaksi erilaista variaatiota. Tutkimuksen vastaajajoukko muodostui Pirkanmaalaisen alakoulun 5. ja 6. luokkalaisten oppilaiden vanhemmista. Aineisto koostui 35:stä palautuneesta haastattelulomakkeesta. Aineistonkeruu toteutettiin Microsoft Formsin haastattelulomakkeella ja se välitettiin vastaajille sähköisen reppuvihkopalvelu Wilman kautta. Tutkimuksen tavoitteena oli kerätä eläytymismenetelmän ja oheiskysymysten avulla tietoa vanhempien ajattelusta ja suhtautumisesta lastensa liikuntaharrastuksiin osallistumiseen. Kehyskertomuksissa varioiva elementti oli liikuntalaji.

Tutkimus tuotti uutta tietoa ja selvensi vanhempien osallisuutta lastensa liikuntaharrastuksiin ja suhtautumista liikuntaharrastukseen osallistumiseen. Tutkimuksen tulosten perusteella vanhemmat olivat aktiivisesti mukana omien lastensa liikuntaharrastuksessa. Osallisuus oli suurempaa liikuntaharrastuksen ollessa pallo/joukkuelaji ja vähäisempää harrastuksen ollessa esteettinen laji. Tulosten perusteella suhtautuminen liikuntaharrastukseen osallistumiseen oli pääosin innokasta ja positiivista, mutta synnytti vahvaa pohdintaa sekä omien resurssien ja ajankäytön arviointia. Tutkimuksen tuottamasta tiedosta hyötyvät lasten vanhemmat, urheilujärjestöt ja -seurat sekä liikuntapalvelut. Lisäksi tutkimus tuotti ajankohtaista tietoa kasvatus- ja liikuntatieteelliselle tiedekentälle.

Avainsanat: liikuntaharrastus, liikunta, urheilu, lapsen harrastaminen, vanhemmat, eläytymismenetelmä

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -ohjelmalla.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	LAPSEN HARRASTAMINEN	9
2.1	Lasten liikunnan harrastaminen	10
2.2	Fyysisen aktiivisuuden suositukset	10
2.3	Liikunnan terveysvaikutukset	11
2.4	Liikunnan vaikutus oppimiseen	12
2.5	Urheiluseurat Suomessa.....	13
2.6	Vanhempien osallisuus lapsen liikuntaharrastuksessa.....	15
2.7	Liikuntaharrastuksen kustannukset.....	16
2.8	Perhetyypin vaikutus liikuntaharrastukseen.....	17
3	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	20
3.1	Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset	20
3.2	Eläytymismenetelmä	21
3.3	Kehyskertomusten variaatiot.....	22
3.4	Haastattelulomake	23
3.5	Aineistonkeruu ja aineisto	25
3.6	Aineistolähtöinen analyysi ja teemoittelu	28
3.7	Ohjattujen kysymysten analyysi määrällisesti.....	29
3.8	Aineiston analyysi ja taulukointi	30
4	TULOKSET	32
4.1	Millainen suhtautuminen vanhemmilla on lasten liikuntaharrastukseen? osallistumiseen?.....	32
4.1.1	<i>Ajankäytön pohtiminen ja kiire</i>	35
4.1.2	<i>Positiiviset ajatukset ja innostuneisuus</i>	35
4.1.3	<i>Ajatus velvollisuudesta ja vanhempien tasapuolisesta osallistumisesta</i>	36
4.1.4	<i>Negatiivinen suhtautuminen</i>	36
4.2	Miten eri liikuntalajit vaikuttavat vanhemman osallisuuteen oman lapsensa liikuntaharrastuksessa?	37
5	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	41
5.1	Johtopäätökset.....	41
5.2	Pohdinta	42
6	LOPUKSI	45
6.1	Tutkimuksen eettisyys.....	45
6.2	Tutkimuksen luotettavuus	46
6.3	Jatkotutkimusideat	47
	LÄHTEET	49
	LIITTEET	54
	Liite 1: Pro gradu -tutkimuksen aineistonkeruun haastattelulomake	54
	Liite 2: Saatekirje haastattelulomakkeen mukana lasten vanhemmille	57
	Liite 3: Yhteydenotto alakouluun.....	58

TAULUKOT

TAULUKKO 1.	LASTEN HARRASTAMAT LAJIT (KYSYMYS 1)	28
TAULUKKO 2.	VANHEMPIEN AJATUKSIA TALKOOTOIMINTAAN OSALLISTUMISESTA 34	
TAULUKKO 3. (KYSYMYS 5)	VANHEMPIEN TALKOOTYÖAKTIIVISUUS ERI LIIKUNTALAJIRYHMISSÄ 38	
TAULUKKO 4. (KYSYMYS6)	TALKOOTÖIHIN KÄYTETTY AIKA KESKIMÄÄRIN KUUKAUDESSA 39	

KUVIOT

KUVIO 1.	LAPSEN URHEILUHARRASTUKSEEN VAIKUTTAVIA PERHETEKIJÖITÄ (AARRESOLA, 2014, S.67).....	19
KUVIO 2.	ELÄYTYMISMENETELMÄN AINEISTOSTA NOUSSEITA TEEMOJA.....	29
KUVIO 3.	VANHEMPIEN SUHTAUTUMINEN TALKOOTOIMINTAAN OSALLISTUMISEEN ELÄYTYMISMENETELMÄN POHJALTA. (N=35).....	33

1 JOHDANTO

Hakasen, Myllyniemen ja Salasuon (2019, s.6) mukaan fyysisen aktiivisuuden ja sitä edistävän toiminnan lisäksi liikunta on lapsille paljon muutakin. Liikunta ja liikkuminen, joka tapahtuu lasten ja nuorten vapaa-ajalla on keskeinen areena lapsen ja nuoren kasvulle, sosiaalisuudelle ja henkiselle kehitykselle. Staffordin (2011, s. 125—125) mukaan motivoituneet lapset harrastavat liikuntaa erilaisista luonnollisista syistä, kuten viihtyminen, kiinnostus ja nautinto. Kuitenkin lapsi saattaa liikkua myös siksi, että hän tuntee painostuksen siihen, että niin täytyy tehdä. Kosken ja Mäenpään (2018, s.1) mukaan liikunta- ja urheiluseurat ovat keskeisessä asemassa suomalaisessa liikuntakulttuurissa ja ne ovat jo pitkään olleet mukana rakentamassa suomalaista yhteiskuntaa. Ennen kaikkea seurojen rooli lasten liikuttajina ja liikuntaan sosiaalistajina on korvaamaton.

Tämä on laadullinen tutkimus vanhempien osallistumisesta ja asenteista omien lastensa liikunta- ja urheiluharrastuksiin. Vanhemmat vaikuttavat ja mahdollistavat osaltaan lapsen harrastamiseen monin eri tavoin. Tämän lisäksi lasten ja vanhempien välinen suhde on erittäin tärkeä tekijä lapsen kehittämisessä ja hyvinvoinnissa (Kolayis, Sari & Celik, 2017).

Teorialuvussa selviää, mitkä tavat ovat vanhempien yleisimpiä tapoja osallistua ja tukea lapsen harrastusta. Joissain urheilulajeissa vanhempien rooli lapsen harrastamisessa voi olla hyvinkin suuri. Harrastus vaatii alaikäisellä lapsella avustusta niin kustannuksissa kuin esimerkiksi kuljetukseen ja motivointiin liittyvissä asioissa. Harrastusten hintojen huomattava kasvu yhdistettynä vanhempien korkeaan kynnykseen kritisoida edelleen pääasiassa vapaaehtoistyöhön perustuvaa seuratoimintaa, saattaa pahimmillaan johtaa harrastusten loppumiseen (Puronaho, 2014, s.9).

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää sitä, miten vanhemmat suhtautuvat lasten liikuntaharrastuksiin osallistumiseen sekä sitä, miten eri liikuntalajit vaikuttavat tähän osallistumiseen. Tutkimuskysymyksiä on kaksi, joihin

selvitetään vastauksia analysoimalla tutkimusta varten kerättyä aineistoa. Teorialuku selvittää teoriaa ja taustaa lasten liikuntaharrastuksista, liikunnan hyödyistä, seuratoiminnasta sekä vanhempien osallisuudesta liikuntaharrastukseen.

Tämä tutkimus keskittyy alakouluikäisten lasten liikunnan harrastamiseen. Rajaan ikäluokan koskemaan 5.-6. -luokkalaisten lasten harrastamista, sillä tässä iässä monilla on jokin liikuntaharrastus tai useita liikuntaharrastuksia. Ennen aineiston keräämistä oletuksena oli, että vanhempien vastauksien pohjalta pystyy jaottelemaan lasten harrastamia erilaisia liikuntalajeja, esimerkiksi pallopeleihin, näytöslajeihin, kamppailulajeihin tai yksilölajeihin ja etsimään samankaltaisuuksia vanhempien vastauksista.

Tutkittaessa vanhempien kasvatuksellisia toiveita ja tavoitteita tuotetaan tärkeää tietoa, jota voi hyödyntää esimerkiksi liikuntapolitiikka ja liikunnan kansalaistoiminta, jonka lisäksi vanhempien kokemukset ja näkemykset ilmentävät sitä tärkeää seikkaa, miten liikunnan merkitys ymmärretään perheissä 2010-luvun lopulla (Hakanen ja muut, 2019, s.33). Tästä tutkimuksesta on hyötyä yhteiskunnan kannalta ja siitä hyötyvät erityisesti liikuntaseurat, kasvatus- ja liikuntatieteellinen kenttä sekä lasten vanhemmat ja kasvattajat. Käytännön merkittävyys tulee esille, esimerkiksi kun lapsen liikunnanharrastusta ollaan valitsemassa ja harkitsemassa. Merkitys tulee esille myös seurojen toiminnassa ja niiden kehittämisessä, sillä se etsii ja esittelee vanhempien mahdollisia asenteita eri liikuntalajeja kohtaan. Lisäksi aihe on ajankohtainen juuri tällä hetkellä, sillä vallitsevan koronavirustilanteen takia lasten liikunta ja urheilutoiminta, sekä urheiluseurat yleensä, ovat tällä hetkellä erittäin stressaavassa ja vaikeassa tilanteessa. Tilanne on erilainen ja haastava myös perheiden ja lasten osalta, lasten ohjattujen liikuntaharrastusten ollessa yleisesti tauolla.

Olen aiemmin tehnyt suppeamman tutkimuksen kandidaatin työnä vuonna 2019, jolloin aiheena oli lapsen liikuntaharrastuksen valitseminen ja aloittaminen vanhempien näkökulmasta. Tässä kandidaatin tutkimuksessani keskeisimmiksi syiksi valita lapselle liikuntaharrastus osoittautuivat harrastuksen hinta, harrastuksen ajanvienti sekä lapsen oma into harrastaa kyseistä liikuntalajia. Tämän tutkimuksen ja sen tulosten pohjalta syntyi idea jatkaa samankaltaisen aiheen parissa ja jalostaa aihetta laajempaa tutkimusta varten, kuitenkin

keskittyen edelleen vanhempien osaan lapsen harrastamisessa. Peruste aiheen valinnalle on myös oma kiinnostukseni lasten liikunta- ja urheiluharrastuksia kohtaan sekä oma pitkä kokemukseni urheilun ja seuratoiminnan parissa aina junioriliikunnasta aikuisiän kilpaurheiluun ja arvokisoihin asti.

Aiempaa tutkimusta löytyy runsaasti lasten ja nuorten liikunnasta, urheiluseuratoiminnasta ja seurojen nykytilanteesta. Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa LIITU- tutkimus on useampana vuonna tutkinut kattavasti koko Suomen lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta, liikuntakäyttäytymistä sekä passiivista ajanviettoa (Kokko & Martin, 2018, s.3).

Aarresola (2014) kuvailee vanhempien merkitystä ja roolia lasten liikuntaharrastuksessa erittäin monitahoiseksi, mutta muistuttaa että Suomessa tehty tutkimus vanhempien roolista heidän itsensä näkökulmasta, on jäänyt vähäiseksi (Aarresola, 2014, 68). Myös Rautava (2003) on tutkinut vanhempien merkitystä 5. luokkalaisten lasten liikuntaharrastuksissa, osana LIKES-tutkimuskeskuksen ”Lapsi Suomen” -projektia. Liikuntaharrastusten kustannuksista ja vanhempien osallisuudesta liikuntaharrastuksiin on tehty laaja raportti Kari Puronahon toimesta vuonna 2014. Raportti erittelee lasten liikuntaharrastusten kustannustekijöitä, sekä liikuntaharrastusten kustannusten nousua, joka on johtanut ilmiöön, jossa liikuntapalveluista nauttiminen ei kaikkien lasten ja nuorten välttämättä aina toteudu (Puronaho, 2014, s.5).

Tämä tutkimus keskittyy tutkimaan nimenomaan vanhempien osallisuutta lastensa liikuntaharrastuksiin eri lajien parissa sekä vanhempien ajattelua ja suhtautumista liikuntaharrastukseen osallistumiseen. Tutkimuksen tavoite on tuottaa uutta tietoa vanhempien suhtautumisesta ja asenteista omien lastensa liikuntaharrastuksiin osallistumista kohtaan. Kiinnostuneita ollaan erityisesti siitä, millainen on vanhempien ajatusmaailma omien lastensa liikuntaharrastuksiin osallistumista kohtaan ja kuinka paljon he osallistuvat lapsen harrastamiseen eri liikuntalajiryhmiä eritellen.

Tutkimus etenee käsitellen ensin lasten liikunnan harrastamista, siihen liittyviä käsitteitä ja aiempaa tutkimusta aiheesta. Tuon esille myös vanhempien osallisuutta lasten liikuntaharrastuksiin, sekä siihen oleellisesti liittyvää kustannusten käsitettä. Tämän jälkeen erittelen tutkimuksen tutkimusasetelmaa, tutkimusongelmaa sekä esittelen tutkimuskysymykset, joihin tässä tutkimuksessa selvitetään vastauksia. Tutkimuksen toteuttaminen- luvussa esittelen

tutkimuksen aineiston keruuta ja siihen liittyvää menetelmää sekä kerättyä aineistoa ja aineiston analyysia. Tulosluvussa esittelen aineistosta analysoidut tulokset, joista olen johtanut johtopäätökset. Tämän jälkeen seuraa pohdintaa sekä tutkimuksen arviointia ja jatkotutkimusideoita.

2 LAPSEN HARRASTAMINEN

Suomessa lasten ja nuorten harrastaminen on varsin yleistä, huolimatta siitä onko harrastus liikunnallista tai jotain muuta. Organisoimaton ja instituutioiden ulkopuolinen toiminta on jäänyt tutkimuksissa vähemmälle huomiolle kuin järjestäytynyt toiminta (Hakanen ja muut, 2019, s.5). Hakasen ja muiden (2019, s.55) mukaan vuonna 2018 89 prosenttia suomalaisista lapsista ja nuorista kertoi harrastavansa jotain, kun kysymys esitettiin muodossa ”Onko sinulla jokin harrastus, aivan mikä tahansa?”. Tämän lisäksi kysymystä tarkennettiin siten, ettei harrastuksella tarkoiteta vain ohjattua toimintaa, vaan harrastus voi olla mitä tahansa sellaista, mitä haastateltava itse pitää harrastuksenaan. Vuonna 2018 7-29 vuotiaiden lasten ja nuorten keskuudessa suosituimmat vapaa-ajan aktiviteetit olivat tietokone- ja konsolipelien pelaaminen ja kirjojen lukeminen (Hakanen ja muut, 2019, s.58).

Laps Suomen -tutkimuksen (2010) mukaan 76,5 % 7-8-vuotiaiden lasten vanhemmista piti lasten liikuntaa erittäin tärkeänä asiana ja 23,4 % tärkeänä asiana (Nupponen, Halme, Parkkisenniemi, Pehkonen & Tammelin, 2010, s.241). Näkökulma myös tässä tutkimuksessa on se, että lapsen liikunnan harrastaminen on tärkeä asia lapsen fyysisen ja psyykkisen terveyden kannalta. Muun muassa tämän takia on olemassa paljon organisoitua liikuntaa, kuten urheilu- ja liikuntaseuroja sekä kerhoja.

Tässä luvussa selviää millaisia ovat liikunnan hyödyt, millaisella tasolla lasten ja nuorten fyysinen aktiivisuus tulisi olla päivittäin sekä Suomessa toimivien urheiluseurojen asema ja toimintaperiaate. Koska tutkimus tutkii nimenomaan vanhempien osallisuutta ja suhtautumista lasten liikuntaharrastukseen, perehdytään teoriaosassa laajalti myös näihin osa-alueisiin.

2.1 Lasten liikunnan harrastaminen

Husun, Parosen, Sunin ja Vasankarin (2011, s.20) mukaan lähes puolet suomalaisista 12-14-vuotiaista lapsista liikkuu terveytensä kannalta riittävästi, mutta liikunnan harrastaminen vähenee murrosiässä. Pojat harrastavat tyttöjä enemmän kuormittavaa liikuntaa, josta aiheutuu hikoilua ja hengästymistä. Vuonna 2018 tehdyn tutkimuksen mukaan suomalaisten 6-14 vuotiaiden tyttöjen suosituimmat liikuntalajit olivat ulkoilu/kävely ja pyöräily, kun taas pojilla suosituimmat lajit olivat jalkapallo ja pyöräily (Hakanen ja muut, 2019, s.32).

Urheiluseurojen järjestämiin harrastuksiin osallistuminen on lisääntynyt viimeisten vuosikymmenten aikana (Husu ja muut, 2011, s.20). Hakasen ja muiden (2019, s.15) mukaan jo vuosikymmeniä kyselytutkimusten tuloksissa on kuitenkin toistunut lasten ja nuorten liikunnan harrastamisen ominaispiirre, jonka mukaan liikunnan määrä ja ohjattu liikunta vähenee ihmisen iän myötä. Liikunta-aktiivisuutta kuvaavat indikaattorit kääntyvät uuteen asentoon viimeistään 15. ikävuoden kohdalla, jolloin omaehtoisesta liikunnan harrastamisesta tulee pääasiallinen liikunnan muoto.

Koronaviruspandemia on vaikuttanut lasten ja nuorten liikunnan harrastamiseen viimeisen vuoden aikana negatiivisesti. Koronakeväänä 2020 lasten ja nuorten päivittäinen askelmäärä väheni noin 1000-3000 askelta päivässä, verrattuna vuonna 2018 tehtyyn LIITU-tutkimukseen (Vasankari, Jussila, Husu, Tokola, Vähä-Ypyä, Kokko & Sievänen, 2020, s.14). Ihminen liikkuu lapsena aktiivisesti, niin ohjatusti kuin omaehtoisesti, mutta iän myötä liikunta erkaantuu elämäntavasta ja näin ollen liikkumisen tavat ja liikuntaympäristöt muuttuvat (Hakanen ja muut, 2019, s.15).

2.2 Fyysisen aktiivisuuden suositukset

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu (2021, s.11) erittelee tuoreet liikuntasuosituksat 7-14 vuotiaille lapsille ja nuorille. Julkaisun mukaan 7-17-vuotiaille lapsille ja nuorille suositus on vähintään 60 minuuttia monipuolista, reipasta ja rasittavaa liikkumista, yksilölle sopivalla tavalla, yksilön ikä huomioiden. Suositukseen kuuluu runsaan ja pitkäkestoisen paikallaanolon välttäminen. Suositus tarkoittaa, että yksilön olisi hyvä liikkua viikon jokaisena

päivänä ja suurin osa liikkumisesta tulisi olla kestävyystyyppistä liikuntaa. Vähintään kolmena päivänä tulisi liikunnan olla teholtaan rasittavaa kestävyystyyppistä sekä lihasvoimaa ja luustoa vahvistavaa liikkumista. Lisäksi suositus nostaa esiin monipuolisen liikunnan sekä liikkuvuuden huomioon ja tärkeyden (Opetus -ja kulttuuriministeriön julkaisuja, 2021, s.11).

Lasten ja nuorten liikunnan asiantuntijaryhmän julkaisun (Nuori Suomi, 2008, s.18) mukaan päivittäinen liikunta on edellytys kouluikäisen lapsen kehitykselle, kasvulle ja hyvinvoinnille. Fyysistä aktiivisuutta tarvitaan viikon jokaisena päivänä. Suositusmäärää ei voi siis liikkua parissa päivässä niin sanotusti varastoon, vaan liikunnan tulee olla säännöllistä ja passiivisia päiviä tulisi välttää. Liikunnan harrastamisen yleisyydestä ei kuitenkaan voida päätellä sitä, liikkuvatko lapset ja nuoret suositusten mukaisesti (Hakanen ja muut, 2019, s.18).

2.3 Liikunnan terveystvaikutukset

Hengästymistä ja hikoilua aiheuttava liikunta on elintärkeää (Finne, 2017, s.33). Fogelholmin (2005, s.165—166) mukaan fyysisen aktiivisuuden merkitystä lapsille ja nuorille tulee kuitenkin seurata eri tavalla kuin aikuisille. Pitkäaikaissairaudet, joita liikunta ehkäisee, on vaikeaa havaita väestötason tutkimuksissa, sillä ne ovat lapsilla liian harvinaisia. Lisäksi tutkimusta vaikeuttaa lasten ja nuorten fyysisen aktiivisuuden arvioinnin pulmat. Iso osa lasten ja nuorten aktiivisuudesta on satunnaista ja välitöntä, kuten esimerkiksi leikin lomassa tapahtuva liikkuminen. Tällaisen aktiivisuuden arvioiminen on hankalaa niin aktiivisuuden keston kuin kuormittavuuden kannalta. Fogelholm (2005, s.168) toteaa myös, että kriittisin asia onkin saada nuori jatkamaan liikuntaa läpi murrosiän. Myöhäisen keski-ikänsä sairauksia ei ehkäistä, jos liikunta lopetetaan jo 20-vuotiaana. Lapsena ja nuorena harrastettu liikunta suurentaa todennäköisyyttä sille, että lapsi harrastaa liikuntaa myös aikuisiässä. (Fogelholm, 2005, 168).

Fogelholmin (2005, s.166) mukaan liikunta ehkäisee sydän- ja verisuonisairauksia aikuisilla. Sydän- ja verisuonisairauksien riskitekijät ovat yhteydessä liikkumattomuuteen ja väärin ruokailutottumuksiin sekä näin ollen myös lihavuuteen. Lihavuuden havaitaan lisäävän näitä riskitekijöitä jo lapsilla,

joten näin ollen liikunnan voidaan ajatella ehkäisevän pitkäaikaissairauksilta. Maailmanlaajuisesti lasten ja nuorten lihominen on tapahtunut samalla kun perusaktiivisuus on vähentynyt ja passiivinen elämäntyyli yleistynyt. Tämän takia voidaan lasten lihomista perustellusti selittää, ainakin osittain, fyysisen aktiivisuuden muutoksilla. Perusliikunnan lisääminen voi siis hyvinkin olla yksi keskeisimmistä ratkaisuista lihavuuden ehkäisemisessä, sillä nuorilla ruoankäytön rajoittamiseen voi liittyä myös syömishäiriöiden vaara. Kakkostyyppin diabetes on esimerkki Suomessa yleistyvistä elintapasairaudesta, johon muun muassa liikalihavuus vaikuttaa (Finne, 2017, s.33).

Vaikka pitkäaikaissairauksien ja lihavuuden ehkäisy on tärkeää, löytyvät lasten ja nuorten liikunnan vahvimmat terveydelliset perusteet ehkä kuitenkin tuki- ja liikuntaelimistön kehittymisestä, psykososiaalisista vaikutuksista sekä liikuntatottumusten muotoutumisesta ja säilymisestä aikuisuuteen (Fogelholm, 2005, s.167). Fogelholmin (2005, s.167) mukaan luuston kannalta erityisen tärkeää on havaittu olevan liikunta kasvupyrähdysten aikana. Fyysinen passiivisuus murrosiässä on riski luuston puutteelliselle lujuukselle ja rakenteen kehittymiselle aikuisikään mennessä. Tämän takia murrosiän kynnyksellä tulisi olla runsaasti painoa kannattavia liikuntamuotoja, jotka sisältävät paljon hyppyä, pyrähdyksiä ja suunnanmuutoksia. Tällaisia ovat esimerkiksi pallopelit ja aerobic.

Hyvin suunniteltu liikunta voi vahvistaa lapsen minäkuvaa tai ainakin liikuntaan liittyvää minäkuvaa (Fogelholm, 2005, s.167). Fogelholmin (2005, s.168) mukaan edellytys minäkuvan kehittymiselle ja vahvistumiselle ovat hyvät kokemukset ja palautteen saaminen liikunnasta. Ikävä kokemus voi estää lasta innostumasta ponnisteluja vaativasta pelistä tai leikistä. Yksilöiden välinen vuorovaikutus mahdollistuu erityisesti joukkuepeleissä, joissa opitaan toisten huomioon ottamista.

2.4 Liikunnan vaikutus oppimiseen

Liikunnalla on todettu olevan välittömiä vaikutuksia ihmisen aivotoimintaan, älyyn ja tätä kautta myös koulumenestykseen (Finne, 2017, s.37). Liikunnan merkitystä lasten ja nuorten oppimiseen ja koulumenestykseen onkin tutkittu laajasti. Oppiminen on ihmisen kasvun ja kehityksen ydinprosessi, jonka seurauksena ihmisen käyttäytyminen ja siihen vaikuttavat tiedot, taidot ja tunnereaktiot

muuttuvat (Haapala, Kantomaa, Kujala, Jaakkola & Tammelin, 2017, s.4). Haapala ja muut (2017, s.4) toteavat, että liikuntaa voidaan pitää tärkeänä oppimisväylänä. Liikunnan avulla opitaan liikkumaan, opitaan itsestä liikkujana ja opitaan liikkumisesta. Liikunnasta aiheutuvat positiiviset vaikutukset ovat havaittavissa erityisesti matemaattisissa aineissa. Lisäksi liikunnan on todettu parantavan lasten luokkahuonekäyttäytymistä.

Huutilaisen ja Peltosen (2017, kappale 9) mukaan liikunnan on havaittu vaikuttavan myös kognitiiviseen suorituskykyyn. Paljon liikkuvat ja aktiiviset lapset sekä nuoret saavat paremmat testitulokset, kun tutkimuksissa testataan esimerkiksi muistia, tarkkaavaisuutta, havaintokykyä ja kielellisiä kykyjä. Paljon liikkuvien lasten ja nuorten aivojen valkeassa aineen rakenteessa on havaittu positiivisia muutoksia. Valkean aineen hermoratoja pitkin kulkee tietoa eri aivoalueiden välillä. Paljon liikkuvien ihmisten aivojen valkean aineen ratojen on havaittu olevan vahvistuneita. Käytännössä vahvemmat hermorat tarkoittavat sitä, että tieto aivojen ja lihasten välillä kulkee tavallista nopeammin ja monipuolisemmin.

2.5 Urheiluseurat Suomessa

Kosken ja Mäenpään (2018, s.13) mukaan Suomalaisessa kansalaisyhteiskunnassa kansalaisten oma-aloitteisella toiminnalla ja yhteistyöhön perustuvalla aktiivisuudella on merkittävä rooli. Liikunta- ja urheiluseurat ovat jo pitkään olleet rakentamassa tätä kokonaisuutta. Vanhin suomalainen vieläkin toiminnassa oleva urheiluseura Björneborgs Segelförening perustettiin jo vuonna 1856, eli 60 vuotta ennen Suomen itsenäistymistä. Liikunta- ja urheiluseurat ovat toimineet jo usean sukupolven ajan niin liikuntakulttuurin lipunkantajina kuin kansanterveyden ja kilpaurheilun promoottoreina sekä nuorison kasvattajina ja demokratian edistäjinä. Lähes joka neljäs vuoden 1990 jälkeen Suomessa perustettu yhdistys toimii liikunnan avulla (Koski & Mäenpää, 2018, s.1).

Kosken ja Mäenpään (2018, s.13—14) mukaan, suomalaisessa liikunta- ja urheilukulttuurissa seurat ovat keskeisessä asemassa. Seurojen merkitys on suuri niin huippu- ja kilpaurheilun kuin harrasteliikunnankin kannalta. Lisäksi rooli ennen kaikkea lasten ja nuorten liikuttajina ja liikuntaan sosiaalistajina on suuri,

jopa korvaamaton. Koska seuratoiminta on merkittävä kansalaistoiminnan ja yhteisöllisyyden kanava, on sen yhteiskunnallinen painoarvo näin ollen myös erittäin merkittävä.

Koski ja Mäenpää (2018, s.2) mukaan, Suomessa on kautta historian perustettu noin 30 000 liikunta- ja urheiluseuraa, joista yhdistysrekisterin mukaan toimivia oli vuonna 2018 noin 14 000. Kosken ja Mäenpään vuonna 2018 tekemän raportin mukaan seuroista reilu kolmannes kertoo päätavoitteekseen kunto- ja harrasteliikunnan edistämisen ja vajaa kolmannes keskittyy ensisijaisesti kilpaurheiluun. Loput seurat pyrkivät huolehtimaan näistä kummastakin osa-alueesta tasapuolisesti. 70 prosenttia, eli valtaosa, näistä seuroista on yhden lajin erikoisseuroja. Kahden lajin seuroja on 11 prosenttia ja vähintään kolme lajia löytyy 15 prosenttia seuroista. Vain 4 prosenttia seuroista ilmoittaa, ettei heidän toimintansa ole lajikeskeistä. Isoimpia lajeja seuramääriltään ovat jalkapallo, salibandy ja yleisurheilu.

Koski ja Mäenpää (2018, s.14) tarkentavat, että seurajärjestelmää voidaan pitää varsin poikkeuksellisena verrattuna moneen muuhun yhteiskunnalliseen elämänalueeseen. Toiminnan toteuttaminen perustuu pitkälti vapaaehtoisuuteen tai ainakin vapaaseen kansalaistoimintaan, etenkin ruohonjuuritasolla. Tämä toimintamalli on kuitenkin aikojen saatossa osoittautunut toimivaksi sekä edulliseksi yhteiskunnan näkökulmasta. Myös toivottuja tuloksia on syntynyt.

Kalevi Heinilän (1986, s.126) luoman mallin mukaan urheiluseura on sosiaalinen organisaatio. Heinilä näkee urheiluseuran aktiivisena toimijana, jonka voi jäsentää erottamalla seuran sisäisen toimintajärjestelmän ja seuran ulkoisen ympäristön. Mallin mukaan liikuntaseura tulee käsittää kompleksiseksi sosiaalisesti järjestelmäksi ja organisaatioksi, joka on toiminnassaan riippuvainen ulkoisesta ympäristöstään. Tämän lisäksi seuralla on yleensä siteensä muihin liikuntajärjestöihin, esimerkiksi lajiliittoihin. Toimintatarkoitukseltaan se on kuitenkin yleensä suuntautunut oman jäsenistönsä hyödyn edistämiseen liikunta- ja urheiluosallistumisessa. Liikuntaseuran jäsenistö toteuttaa yhteisiä intressejään liikuntaosallistumisessa sekä yhteisvastuullisesti kartuttaa ja ohjaa voimavarojaan seuran toimivuuden hyväksi. Heinilän malli urheiluseurasta sosiaalisena organisaationa on aikojen saatossa osoittautunut toimivaksi ajattelumalliksi, eikä isoihin päivityksiin ole ollut tarvetta (Koski & Mäenpää, 2018, s.14).

Heinilä (1986, s.126—127) huomioi myös urheiluseurojen moninaisuuden. Osittain liikuntaseurojen moninaisuus selittyy niiden erilaisesta ulkoisesta ympäristöstä, osin sisäisten toimintajärjestelmien vaihtelusta. Riippuvuussuhde sisäisen toimintajärjestelmän ja ulkoisen ympäristön välillä ei kuitenkaan ole ehdoton eikä täydellinen. Kaikille liikuntaseuran toimivuuden ehdoille on tunnusomaista se, että niiden toimivuus vaihtelee toimintaa estävän ja edistävän merkityksen välillä. On siis ilmeistä, että liikuntaseurat moniehtoisina sosiaalisina organisaatioina ovat varsin erilaisia keskenään, kaikki omalla tavallaan ainutkertaisia.

2.6 Vanhempien osallisuus lapsen liikuntaharrastuksessa

Hakanen ja muut (2019, s.43) luonnehtivat vanhempien olevan merkityksellisiä toimijoita lapsen omaksuessa kulttuuria ja siinä vaikuttavia yhteiskunnallisia käsityksiä. Ollessaan vuorovaikutuksessa lapsen kanssa he ovat keskeisessä roolissa lapsen sosiaalisen identiteetin rakentumisessa ja elämän käytäntöjen omaksumisessa. Aarresolan (2014, s.69) mukaan vanhempien rooli lapsen liikuntaharrastuksessa riippuu lajin ja seuran toimintakulttuurista sekä lapsen harrastamisen tasosta ja intensiteetistä, sillä mitä tavoitteellisemmin lapsi harrastaa, sitä enemmän vanhemmat myös ovat mukana harrastuksessa.

Vuonna 2016 toteutetun LIITU -hankkeen tulosten perusteella Palomäki, Mehtälä, Huotari ja Kokko (2016, s.41—42) toteavat, että valtaosa lasten vanhemmista kannustaa lastaan liikkumaan. Hankkeen mukaan yleisin tukemisen muoto lasten harrastamisessa vanhempien osalta on liikuntaharrastusten kustantaminen ja toiseksi yleisin on liikuntaharrastukseen kyyditseminen. Näiden osallistumisen ja tukemisen tapojen jälkeen yleisimpiä ovat lapsen harjoitusten seuraaminen ja yhdessä lapsen kanssa liikkuminen. Edellä mainittujen osallisuuden tapojen lisäksi suorasti lapsen urheiluharrastukseen liittyy myös osallistuminen liikuntaharrastuksen talkotoimintaan (Aarresola, 2014, s.68). Kyseiset osallistumisen tavat ovat samoja, joita myös tässä tutkimuksessa käsitellään. LIITU-tutkimuksen (2016) mukaan vanhempien tuki oli kaikissa ikäluokissa sitä suurempaa, mitä useampana päivänä lapsi liikkui suositusten mukaisesti vähintään tunnin päivässä (Palomäki ja muut. 2016, s.43).

Mitä intensiivisemmäksi harrastus muuttuu, sitä tiiviimmin myös vanhemmat osallistuvat harrastukseen. Vanhemmat on perinteisesti nähty nuorisourheilussa harrastuksen mahdollistajana (Aarresola & Konttinen, 2012, s.29). Aarresolan ja Konttisen (2012) tekemän tutkimuksen perusteella kilpaurheilijalasten vanhemmat olivat harrastekilpailijalapsia todennäköisemmin itse kilpaurheilijataustaisia, ja tätä kautta vaikuttamassa vahvasti nuoren kiinnostukseen urheiluharrastusta kohtaan. Lisäksi he olivat tutkimuksen mukaan useammin itse mukana osallistumassa nuoren harrastukseen.

Kolaysin ja muiden (2017, s.1) toteuttamassa tutkimuksessa selvitettiin, onko vanhempien luomalla ilmapiirillä vaikutusta karateurheilijoiden omaan motivaatioon. Tulosten mukaan vanhempien luoma motivoiva ilmapiiri nostatti nuorten urheilijoiden omaa motivaatiota ja urheilijoiden kokema ikävä ilmapiiri korreloi selvästi huonon motivaation kanssa. Tästä on pääteltävissä, että fyysisen osallistumisen lisäksi myös henkinen tukeminen ja ilmapiiri ovat tärkeässä roolissa. Nuorten vapaa-aikatutkimuksen (2019) mukaan suomalaiset lapset ja nuoret kokevat saavansa eniten kannustusta juuri vanhemmiltaan (Hakanen ja muut, 2019, s.43).

Kohtalaisesti vanhempien osuus liikuntaharrastuksessa ilmenee lajivalinnassa. Laps Suomen -tutkimuksen (2010) mukaan 1/4 vanhemmista omasi mielessään jonkun tietyn lajin, jota toivoi myös lapsensa harrastavan, mutta tutkimuksen perusteella vanhempien itse harrastamilla lajeilla ei ollut yhteyttä heidän lastensa harrastamiin lajeihin (Aarresola 2014, s.67: Nupponen ym. 2010).

2.7 Liikuntaharrastuksen kustannukset

Aiempaa tutkimusta löytyy laajalti lapsen liikuntaharrastuksista, muun muassa liikunnan terveydellisestä näkökulmasta ja vanhempien osallisuuden näkökulmasta. Puronahon (2006, s.153—158) tutkimuksen mukaan, lasten harrastamat liikuntalajit jakaantuvat selkeästi hintavampiin ja edullisimpiin lajeihin. Jotkut lajit tähtäävät väistämättä enemmän kilpailulliseen menestykseen kuin toiset. Nuorten urheilun tavoitteet ovat myös eriytyneet ja yhtälö kaikille mahdollisuuksia luovasta ja toisaalta menestykseen tähtäävästä nuorisourheilusta on haastava (Aarresola & Konttinen, 2012, s.1). Puronaho

(2006, s.154) toteaa kilpaurheilun olevan selvästi kalliimpaa kuin harrasturheilun.

Puronaho (2014, s.19) toteaa tutkimuksessaan, että harrastusintensiteetillä on havaittu olevan selkeä yhteys harrastuksen kustannusten kanssa. Harjoitus- ja kilpailutapahtumien määrän kasvaessa kasvavat myös harrastukseen liittyvät kustannukset. Tämä näyttäisi pätevän lähes kaikissa liikuntalajeissa. Puronahon (2014, s.73) tutkimuksen perusteella kalleimmiksi lajeiksi osoittautuivat ratsastus, tanssi, taitoluistelu ja jääkiekko. Salibandy ja pesäpallo taas osoittautuivat edullisimmiksi lajeiksi. Tässä lienee osasyynä varusteiden määrä, sillä enemmän varusteita vaativat lajit, kuten esimerkiksi jääurheilulajit, vievät enemmän rahaa.

Hakasen ja muiden (2019, s.41) mukaan vanhempien ilmoittamissa kustannusmäärissä on havaittavissa eroja isompien kaupunkien ja maaseudulla sijaitsevien kaupunkien välillä. Korkeista harrastuskustannuksista selvästi yleisemmin raportoivat isojen kaupunkien keskustoissa asuvat vastaajat, kun korkeana kustannuksena pidettiin 100 euroa kuukaudessa. Maaseutu ympäristössä asuvista vastaajista yli puolet kertoi käyttävänsä lastensa liikuntaharrastuksiin vain alle 30 euroa kuukaudessa.

2.8 Perhetyypin vaikutus liikuntaharrastukseen

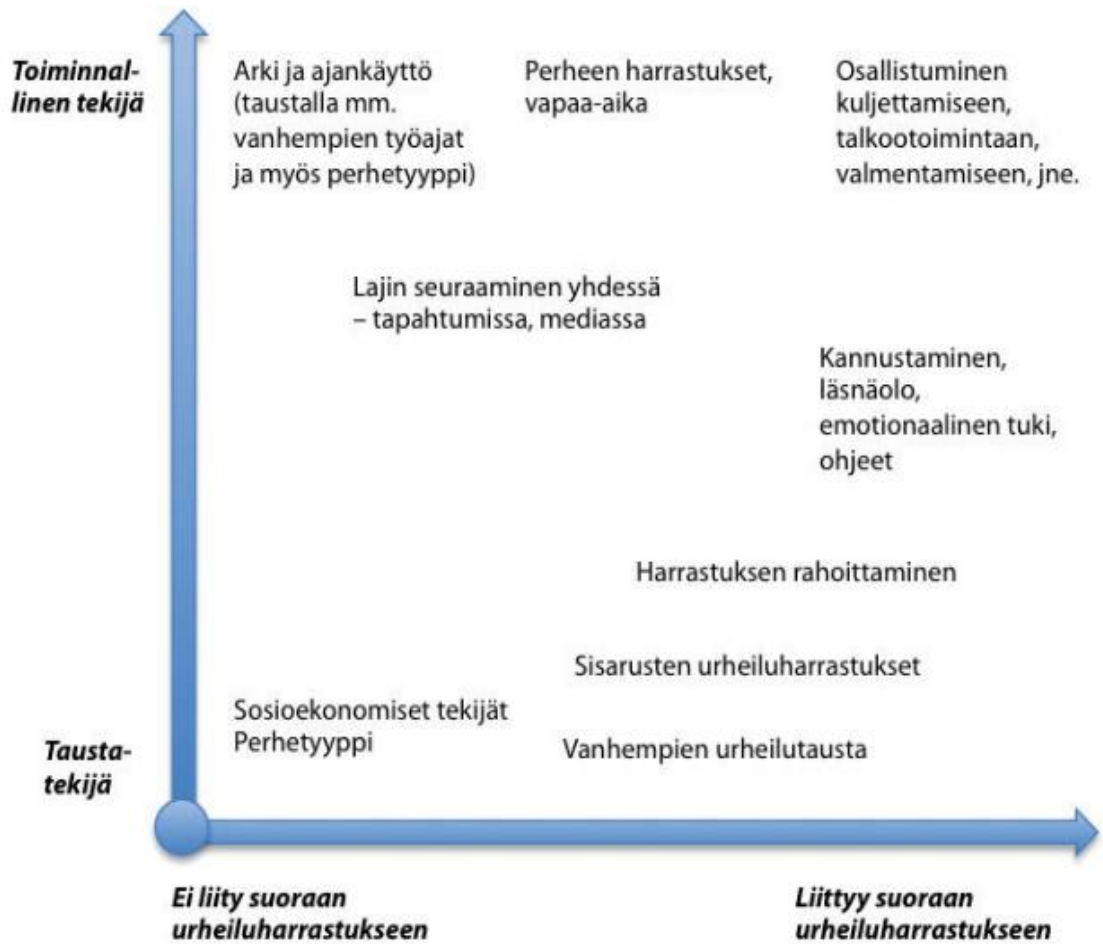
Vuonna 2019 julkaistun lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimuksen (2019, s.15) tulosten perusteella myös kotitalouden taloudellinen tilanne näkyy lapsen harrastamisessa siten, että hyvin toimeentulevien talouksien lapset harrastavat liikuntaa 11 prosenttia enemmän kuin taloustilanteeltaan huonoksi koettujen kotitalouksien lapset. 63 prosenttia huonomman taloustilanteiden perheiden lapsista haluaisi aloittaa liikunnan harrastamisen.

Perheen sosioekonominen asema on Aarresolan (2014, s.67) mukaan yhteydessä liikuntaharrastukseen. Liikuntaa harrastavien lasten vanhemmat ovat korkeasti koulutettuja, korkeista ammattiryhmistä sekä hyvätuloisia, useammin kuin muiden lasten vanhemmat. Ilmiö johtuu siitä, että terveelliset elämäntavat ja urheiluharrastukset ovat korkeassa arvossa korkeammissa sosioekonomisissa ryhmissä. Lisäksi taloudelliset edellytykset liikuntaharrastuksiin ovat hyvätuloisten perheiden lapsilla muita lapsia paremmat.

Aarresolan (2014, s.69) mukaan perhetyyppi vaikuttaa harrastuksiin vahvasti paitsi sosioekonomisen aseman ja tulojen osalta, myös perheen arjen osalta. Esimerkiksi yksinhuoltajaperheessä lapset harrastavat harvemmin intensiivistä urheilutoimintaa kuin kahden vanhemman perheissä. Kahden vanhemman perheessä aikataulujen sovittaminen sekä taloustöiden ja harrastuksiin kuljettamisen jakaminen on helpompaa.

Aarresola (2014, s.69) mainitsee, että vanhempien omilla taustatekijöillä on myös merkitys lapsen urheiluharrastuksessa. Erityisesti varhaislapsuudessa, perheen ollessa vahvin tekijä lapsen kasvussa, vanhempien liikunnallisuus ja kiinnostus urheilua kohtaan vaikuttavat lapsen kiinnostuksen suuntautumiseen. Jos vanhemmat ovat harrastaneet kilpaurheilua, ryhtyvät myös lapset todennäköisemmin harrastamaan kilpaurheilua ja liikunnallisilla vanhemmilla on liikunnallisia lapsia. Näin ollen voidaan todeta, että liikunnallisuus ja siihen liittyvät asenteet periytyvät. Eläminen aktiivisessa ja liikuntaa harrastavassa perheessä kasvattaa lapsen todennäköisyyttä osallistua urheiluseurassa tapahtuvaan organisoituun liikuntaan (Strandbu, Bakken & Stefansen, 2019).

KUVIO 1. Lapsen urheiluharrastukseen vaikuttavia perhetekijöitä (Aarresola, 2014, s.67).



3 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää niitä asioita, jotka liittyvät vanhempien osallisuuteen lasten liikuntaharrastusten parissa. Tärkeää on myös selvittää sitä, miten eri liikuntalajit vaikuttavat tähän osallisuuteen. Tutkimusta aloitettiin toteuttamaan alustavan suunnittelun jälkeen alkuvuodesta 2021. Ensimmäinen vaihe oli tutkimusluvan hakeminen. Tässä tutkimuksessa ei haastateltavien henkilötietoja tai muita arkaluonteisia tietoja kerätty, mutta tutkimusluvan hakeminen on osa hyvää tieteellistä käytäntöä, joten näin meneteltiin. Tämän jälkeen suoritettiin aineistonkeruu sähköisellä haastattelulomakkeella. Vastaajajoukkona oli Pirkanmaalaisen alakoulun 5.-6. luokkalaisten lasten vanhemmat.

3.1 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää vanhempien suhtautumista lasten liikuntaharrastuksiin sekä heidän todellista osallisuuttaan liikuntaharrastuksessa. Tärkeää on myös saada tietoa siitä, miten erilaiset liikuntalajit vaikuttavat osallisuuteen. Tavoitteena on löytää niitä olemassa olevia teemoja, joiden avulla voidaan eritellä vanhempien suhtautumista lapsen liikuntaharrastuksiin osallistumisiin eri liikuntalajeissa. Tämän pohjalta voidaan muodostaa kokonaiskuva vanhempien osallistumisesta, näkemyksistä ja asenteista.

Aineiston keräämisen jälkeen ensimmäinen tutkimuskysymys muokkaantui uudelleen tutkimussuunnitelmasta poiketen. Tutkimuskysymyksiksi muotoutuivat lopulta seuraavat kysymykset:

- 1) Millainen suhtautuminen vanhemmilla on lasten liikuntaharrastuksiin osallistumiseen?
- 2) Miten eri liikuntalajit vaikuttavat vanhemman osallisuuteen oman lapsensa harrastuksessa?

3.2 Eläytymismenetelmä

Tämä tutkimus on laadullinen tutkimus ja pääasiallisena aineistonkeruumenetelmänä on eläytymismenetelmä. Eläytymismenetelmä sopii juuri tähän tutkimukseen, sillä tarkoituksena on tutkia liikuntaa harrastavien lasten vanhempien asenteita ja näkemyksiä.

Eläytymismenetelmä on tiedonhankintamenetelmä, jossa vastaajat kirjoittavat omin sanoin pienen kertomuksen, tutkijan antaman kehyskertomuksen perusteella (Eskola, Mäenpää & Wallin, 2017, s.7). Eläytymismenetelmän ideana on, että tutkija kirjoittaa vähintään kaksi kehyskertomusta, jotka poikkeavat toisistaan, ja antaa ne vastaajajoukolle, joiden tehtävä on vastata niihin eläytymällä tilanteeseen. Menetelmän tarkoituksena on, että vastaaja eläytyy kehyskertomukseen ja kirjoittaa vastauksensa pienen tarinan muotoon. Vastaus, eli pieni tarina, tulee kirjoittaa kehyskertomuksen synnyttämien mielikuvien pohjalta (Eskola & Suoranta, 1998, s.110).

Eskolan ja muiden (2017, s.7) mukaan kehyskertomuksia eläytymismenetelmässä on oltava vähintään kaksi erilaista. Näin ollen aineisto analysoidaan ikään kuin kahteen kertaan, niin normaalina tutkimuksen tematiikasta kertovana laadullisena aineistona kuin kokeellisen tutkimuksen asetelmaa imitoiden. Menetelmässä pelkistetään sitä, mikä vastauksissa muuttuu, kun kehyskertomuksen yksi keskeinen tekijä muuttuu.

Eskola ja muut (2017, s.285) määrittävät, että eläytymismenetelmällä kerätyssä aineistossa kriteerinä aineiston määrälle on pidetty 15-25 vastausta yhtä kehyskertomuksen variaatiota kohden. Ajatus aineiston saturaatiosta ja siitä, että tutkimuksen perusasetelma syntyy riittävästä määrästä vastauksia, on liitetty vahvasti eläytymismenetelmään. Näin ollen aineistoa ei kannata välttämättä kerätä liikaa.

Eskolan (1997, s.86) mukaan eläytymismenetelmän vastauksia, eli menetelmällä kerättyjä pieniä tarinoita, analysoidaan etsimällä samanlaisuuksia ja teemoittelemalla ne. Tämä vaihe voi osoittautua työlääksi, sillä eläytymismenetelmässä aineistoa täytyy käydä läpi melko paljon, sillä kyseessä ei ole pelkkä mainintojen laskeminen. Ideana on tunnistaa tiettyjä vastauksissa esiintyviä teemoja. Tässä voi käyttää vaikkapa taulukointia. Taulukoinnin ensimmäinen vaihe on analysointiyksiköiden luominen. Kerätyssä aineistossa

ollaan siis kiinnostuneita samankaltaisuuksista teemoitellen ja tyypitellen, joskus jopa laskien (Eskola ja muut, 2017, 269).

Eskola ja muut (2017, s.7) kuvaavat eläytymismenetelmän sopivan varsin monenlaisten tutkimusongelmien selvittämiseen, sillä se on menetelmänä joustava ja tietyllä tavalla kevytkäyttöinen. Erityisesti eläytymismenetelmää on käytetty kasvatus- ja sosiaalitieteissä. Tähän tutkimukseen eläytymismenetelmä on valittu pääosin siksi, että tutkinnan kohteena ovat ihmisten asenteet ja toimintatavat. Menetelmän etuna voidaan pitää myös sitä, että vastaajat voivat käyttää ihmisille tyypillisiä toimintatapoja kuten ajattelua, punnintaa ja kieltä (Eskola ja muut, 2017, s.267).

Eskolan ja muiden (2017, s.271) mukaan, kenties tärkein elementti eläytymismenetelmässä on kehyskertomuksen variointi. Kehyskertomusta suunniteltaessa tulee ensiksi miettiä, kenelle kertomus on suunnattu ja herättääkö se ajatuksia ja halun kirjoittaa. Kehyskertomuksia luodaan vähintään kaksi, jotka poikkeavat toisistaan yhden muuttujan suhteen. Tässä olennaista on se, että varioidaan vain yhtä muuttujaa, muiden kehyskertomusten elementtien pysyessä samana. Tässä tutkimuksessa esiintyvät kehyskertomukset ja niiden variaatiot sekä niiden muuttujat esitellään omassa alaluvussa.

3.3 Kehyskertomusten variaatiot

Viimeinen kysymys haastattelulomakkeella oli eläytymismenetelmän kehyskertomuskysymys. Kehyskertomuksen pyrin muodostamaan mahdollisimman lyhyeksi ja napakaksi siten, että vastaajille muodostuisi tilanteesta tietty mielikuva, jota he voivat vastauksessaan jatkaa ja kuvailla. Kehyskertomuksiksi muotoutuivat lopulta seuraavat variaatiot.

A) Lapsesi harrastaa jalkapalloa. Harjoituksia on useat viikossa ja pelejä viikonloppuisin. Joukkue etsii sähköpostiviestillä vapaaehtoisia vanhempia mukaan joukkueen toimintaan. Mitä ajatuksia viesti herättää? Eläydy tilanteeseen!

B) Lapsesi harrastaa taitoluistelua. Harjoituksia on useat viikossa ja kilpailuja viikonloppuisin. Luisteluseura etsii sähköpostiviestillä vapaaehtoisia vanhempia mukaan seuran toimintaan. Mitä ajatuksia viesti sinussa herättää? Eläydy tilanteeseen!

Kehyskertomukset pyrkivät ohjaamaan vastaajaa siten, että heidän vastauksistaan kävisi ilmi heidän oma suhtautumisensa lapsen liikuntaharrastukseen osallistumiseen, sekä vaikuttaako kehyskertomuksessa esiintyvä liikuntalaji mahdollisesti tähän suhtautumiseen ja näin ollen myös vastaukseen. Tässä kyseisessä tapauksessa oli oletuksena, että kehyskertomuksen tilanne saattaa herättää ihmisissä erilaisia tunteita, kuten esimerkiksi innostusta, ärsytystä, stressiä tai harkintaa. Näitä ajatuksia ja perusteluja toivottiin myös saatavan esille vastauksiin. Eläytymismenetelmässä vastaajat eivät siis varsinaisesti ole tutkimuksen kohde, vaan he muodostavat tutkittavan ilmiön (Eskola ja muut, 2017, s.268). Tässä tapauksessa tämä tarkoittaa sitä, että tutkimuksen kohteena eivät niinkään ole itse vanhemmat, vaan heidän ajattelunsa ja suhtautumisensa lapsensa liikuntaharrastukseen osallistumiseen.

Yllä olevissa kehyskertomuksissa, joita tässä tutkimuksessa käytetään, varioiva seikka on liikuntalaji. Valitsin jalkapallon ja taitoluistelun lajeiksi siksi, että ne ovat keskenään hyvin erilaiset liikuntalajit ja näin ollen voidaan olettaa, että ne muodostavat vastaajajoukolle erilaisia mielikuvia. Kuten teorialuvussa todettiin, on jalkapallo Suomessa hyvin suosittu liikuntalaji, niin tyttöjen kuin poikienkin keskuudessa. Taitoluistelu taas perusteltiin teoriaosassa aiemmin tutkimuksen perusteella yhdeksi kalleimmaksi lajiksi. Nämä lajit poikkeavat toisistaan myös siten, että toinen on joukkuelaji ja toinen yksilölaji. Taitoluistelua voidaan myös pitää esteettisenä lajina, lajin näytösominaisuuden vuoksi.

3.4 Haastattelulomake

Koska eläytymismenetelmän mukaisesti kehyskertomuksia tulee olla vähintään kaksi erilaista, muotoiltiin niitä myös tähän tutkimukseen kaksi, jotka nimettiin nimityksillä variaatio A ja variaatio B. Aineistonkeruun helpottamiseksi päädyttiin tekemään kaksi erillistä sähköistä haastattelulomaketta, joissa viimeinen

kysymys, eli kehyskertomuksen variaatio oli erilainen. Muilta osin lomakkeet olivat samanlaiset. Lomakkeet nimesin selkeyden vuoksi variaatio A ja variaatio B. Tämän tutkimuksen loppuosan liiteosiossa on nähtävänä haastattelulomakkeen variaatio A (katso liite 1). Kysymyksillä pyrittiin keräämään tietoa siitä, miten vanhemmat osallistuvat lastensa liikuntaharrastuksiin ja miten eri liikuntalajit tähän osallistumiseen vaikuttavat.

Eläytymismenetelmän mukaisesti, vastauksia tulisi saada vähintään 30 kappaletta, joista vähintään 15 variaatioon A ja 15 variaatioon B. Kuvitteellisilla eläytymismenetelmän kehyskertomuksilla pyrittiin keräämään vanhempien ajatuksia ja suhtautumista talkootyöhön ja liikuntaharrastukseen osallistumiseen. Strukturoidulla kysymyksillä taas pyrittiin keräämään monipuolisesti tietoa siitä, miten vanhemmat todellisuudessa osallistuvat lastensa liikuntaharrastuksiin ja miten eri liikuntalajit tähän osallistumiseen vaikuttavat. Haastattelulomakkeen kysymykset muotoilin siten, että ne tuottaisivat tarvittavaa tietoa tutkittavasta aiheesta ja että aineiston perusteella olisi mahdollista vastata asetettuihin tutkimuskysymyksiin (katso liite 1). Oletuksena oli, että vastauksien pohjalta nousisi esiin tutkittavaan aiheeseen liittyviä teemoja ja vastausten väliltä voitaisiin etsiä samankaltaisuuksia. Ohjatut kysymykset ovat myös tuottamassa lisäinformaatiota ja ne tukevat eläytymismenetelmää.

Päätin tehdä haastattelulomakkeesta lyhyen, jotta kynnyks vastaukseen olisi matalampi ja saisin helpommin tarvitsemäni määrän vastauksia. Myös lomakkeen selkeyteen kiinnitin erityistä huomiota. Huono puoli sähköisissä haastattelulomakkeissa on yleisesti se, että ymmärrettävyyttä juuri kyseiselle vastaajajoukolle voi olla vaikeaa ennustaa ja lomaketta ei voi lähettämisen jälkeen jälkikäteen enää muokata. Kysymyslomake sisälsi kahdeksan kysymystä, joista 4 oli strukturoituja, eli ohjattuja kysymyksiä ja 4 avointa kysymystä. Yksi avoimista kysymyksistä oli vapaaehtoinen, ja siihen tuli vastata vain, jos vastasi edelliseen kysymykseen kyllä. Viimeinen kysymys, eli eläytymismenetelmän kehyskertomus, oli erilainen lomakkeiden variaatioissa A ja B.

Eläytymismenetelmä on tutkimuksen päämenetelmä ja strukturoidut kysymykset olivat mukana tuomassa lisäinformaatiota sen rinnalle sekä tuottamaan tietoa tutkimuskysymykseen numero 2. Vilkan (2007, s.14) mukaan strukturointi tarkoittaa sitä, että tutkittava aihe ja sen ominaisuudet suunnitellaan ja vakioidaan ennen aineiston keräämistä. Tutkittava asia oli tässä tapauksessa

vanhempien todellinen osallistuminen omien lastensa liikuntaharrastuksiin. Tästä aiheesta eriytyi kolme strukturoitua kysymystä, joiden aiheet olivat: vanhemman käyttämä aika lapsen liikuntaharrastukseen kuljettamiseen viikossa, vanhemman käyttämä aika lapsen liikuntaharrastuksen seuraamiseen viikossa ja vanhemman käyttämä rahamäärä harrastukseen vuodessa. Teorialuvussa on perusteltu harrastuksen kustantamisen olevan olennainen osa harrastukseen osallistumista, joten tämän takia myös siitä muodostettiin kysymys.

Ensimmäisessä kysymyksessä tiedustellaan vanhemmilta mitä liikuntalajeja heidän lapsensa harrastavat. Seuraavat viisi kysymystä kartoittavat sitä, kuinka paljon vanhemmilla menee määrällisesti aikaa ja rahaa lastensa liikuntaharrastuksiin osallistumiseen ja osallistuvatko he talkotoimintaan. Seitsemäs kysymys on avoin kysymys, jossa tiedustellaan vanhempien suhtautumista kyseiseen liikuntalajiin. Oletuksena on, että tämän kysymyksen vastauksista saattaa löytyä selittäviä tekijöitä liikuntaharrastuksen osallistumisen määrään.

3.5 Aineistonkeruu ja aineisto

Tutkimus on toteutettu osana maisterin tutkintoa keväällä 2021 ja aineisto on kerätty yhteistyössä Pirkanmaalaisen alakoulun kanssa. Aivan aluksi tuli tutkimukselle anoa tutkimuslupa. Vasta kun lupa oli myönnetty, voitiin aineistonkeruu aloittaa. Tutkimusluvan hakeminen tutkimukselle on osa hyvää tieteellistä käytäntöä (Varantola, Launis, Helin, Spoof & Jäppinen, 2013, s.6).

Kun tutkimuslupa oli saatu, voitiin aineistonkeruu viimein aloittaa maaliskuun loppupuolella vuonna 2021. Vallitsevan koronatilanteen takia kasvokkain tapahtuva ihmisten tapaaminen ei loppujen lopuksi olisi ollut mahdollista, joten myös tämän takia päädyttiin aineisto keräämään sähköisellä haastattelulomakkeella. Ohjelmana haastattelulomakkeisiin käytin Microsoft Formsin lomaketta ja aineisto kerättiin Pirkanmaalaisen alakoulun 5. ja 6.-luokkalaisten oppilaiden vanhemmilta. Valitsin tämän ikäluokan vanhemmat siksi, että tämän ikäisistä lapsista monilla on jokin liikuntaharrastus tai useampi liikuntaharrastus ja näin ollen vastauksia tulisi toivottavasti helpommin. Tässä ikäluokassa ei myöskään ole vielä tapahtunut selvää liikunnan harrastamisen notkahdusta.

Aineistonkeruu aloitettiin olemalla yhteydessä tutkimukseen osallistuvan alakoulun rehtoriin. Lähetin rehtorille sähköpostin (katso liite 3), jossa pyysin välittämään haastattelulomakkeen linkin vanhempien nähtäville sähköiseen reppuvihkopalvelu Wilmaan. Viestin liitteenä oli tutkimussuunnitelma, jonka graduohjaajani oli hyväksynyt, sekä myönnetty tutkimuslupa. Rehtori välitti haastattelulomakkeen linkin laatimieni saatesanojeni kera Wilmaan vanhempien nähtäville. Saatekirje on luettavissa tämän työn liitteestä numero 2. Haastattelulomakkeen variaatio A välitettiin 5. luokkalaisten lasten huoltajille ja variaatio B välitettiin 6.luokkalaisten lasten huoltajille.

Yllätyksekseni vastauksia alkoi palautumaan lomakkeen kautta haltuuni hyvin nopeasti ja jo muutamassa päivässä tarvittava aineisto oli kasassa. Näin ollen aineistonkeruu itsessään onnistui suunnittelutyön jälkeen varsin vaivattomasti. Sähköisiin haastattelulomakkeisiin vastaaminen saattaa joissain tutkimuksissa jäädä prosentuaalisesti pieneksi, mutta tässä tapauksessa tarvittava määrä saatiin kerättyä yhdellä kerralla. Hyvä vastausprosentti saattoi kertoa myös aiheen ajankohtaisuudesta ja vanhempien mielenkiinnosta tutkittavaa asiaa kohtaan.

Forms näytti palautuneet vastaukset itselleni reaaliajassa ja ohjelman avulla pystyin myös tarkastelemaan vastauksia sen esittämässä kysymyskohtaisissa kuvaajissa sekä excellissä. Tämä helpotti määrällisten kysymysten analysoimista manuaalisesti. Palautunut aineisto koottiin yhteen ja tutkimuksen kysymyslomakkeeseen vastasi yhteensä 37 henkilöä. Näistä vastauksista kaksi jouduttiin hylkäämään, sillä niissä olleet vastaukset eivät olleet sisällöllisesti tutkimuksen kannalta käyttökelpoisia. Lopullinen aineisto koostui 35 vastauksesta, joista 18 vastausta oli variaatioon A ja 17 vastausta variaatioon B. Analysoitava aineisto koostui vastaajien kirjoittamista eläytymismenetelmän kehyskertomusten vastauksista sekä lisäksi kysytyjen strukturoitujen kysymysten vastauksista. Yhteensä aineistoa kertyi noin 15 A4 kokoista sivua.

Eläytymismenetelmän kehyskertomuksiin palautuneiden vastausten pituus vaihteli. Osa vastauksista oli melko lyhyitä ja napakoita, joskin se ei juurikaan haitannut aineiston analysoimista, sillä niistä oli silti havaittavissa ja poimittavissa aiheeseen kuuluvia tärkeitä teemoja ja yhtäläisyyksiä. Osa vastaajista taas oli paneutunut vastaamiseen perusteellisesti ja nämä vastaukset olivatkin tutkimuksen kannalta erittäin hyödyllisiä. Lyhin palautunut vastaus

eläytymismenetelmän kehyskertomukseen oli 25 sanaa ja pisin vastaus oli 120 sanaa. Lopputulemana lähes jokainen vastaaja oli vastannut haastattelulomakkeen sisältämiin kysymyksiin ja kehyskertomukseen vähintäänkin kelvollisesti ja vain kaksi vastausta jouduttiin hylkäämään tutkimuksen ulkopuolelle.

Eläytymismenetelmän kehyskertomukset oli muodostettu siten, että varioiva elementti oli liikuntalaji. Tämän variaation avulla pyrittiin keräämään aineistoa, josta kävisi ilmi vanhempien suhtautuminen erilaisiin liikuntalajeihin. Tämä variointi ei kuitenkaan tuottanut vastauksia, joissa olisi ilmennyt eroavaisuuksia johtuen nimenomaan kehyskertomuksessa mainitusta liikuntalajista. Näin ollen kehyskertomusten vastaukset eivät juurikaan muuttuneet varioivan seikan johdosta ja sekä A että B variaatioista löytyi paljon samoja teemoja ja saman kaltaisia vastauksia. Vain kolme vastaajaa tarttui annettuun liikuntalajiin ja pohti sitä vastauksessaan. Nämä kaikki kolme vastasivat variaatioon B, jossa kehyskertomuksen lajina oli taitoluistelu. Myös pisimmät palautuneet vastaukset olivat variaatio B kehyskertomukseen. Näin ollen ensimmäinen tutkimuskysymys muokattiin uudestaan myös siksi, jotta eläytymismenetelmäkysymyksen keräämä aineisto saataisiin hyödynnettyä mahdollisimman tehokkaasti.

35 haastatteluun vastannutta henkilöä ilmoitti ensimmäiseen kysymykseen lapsensa harrastaman yhden tai useamman liikuntalajin. Yhteensä lasten harrastamia eri liikuntalajeja oli 16. Vastausten perusteella harrastetuimmat lajit olivat erilaiset joukkuelajit, kuten jalkapallo ja jääkiekko sekä cheerleading. Harrastukset on lajiteltu harrastuksen luonteen mukaan palloilu/joukkuelajeihin, esteettisiin lajeihin ja yksilölajeihin. Tämä jako on myöhemmin tulosluvussa tärkeä, kun esitellään vastauksia tutkimuskysymykseen numero 2. Vastauksista on laskettu vastaajien mainitsevat liikuntalajit ja liikuntalajit koottu alla olevaan taulukkoon.

TAULUKKO 1. Lasten harrastamat lajit (kysymys 1)

	Palloilu/joukkuelajit	esteettiset lajit	yksilölajit
	jalkapallo 8 jääkiekko 5 koripallo 3 salibandy 3 pesäpallo 2 sulkapallo 2 lentopallo 1	cheerleading 4 tanssi 2 sirkus 2 joukkuevoimistelu 1	kilpauinti 3 ratsastus 3 taekwondo 1 frisbeegolf 1 laskettelu 1
Yhteensä	24	9	9

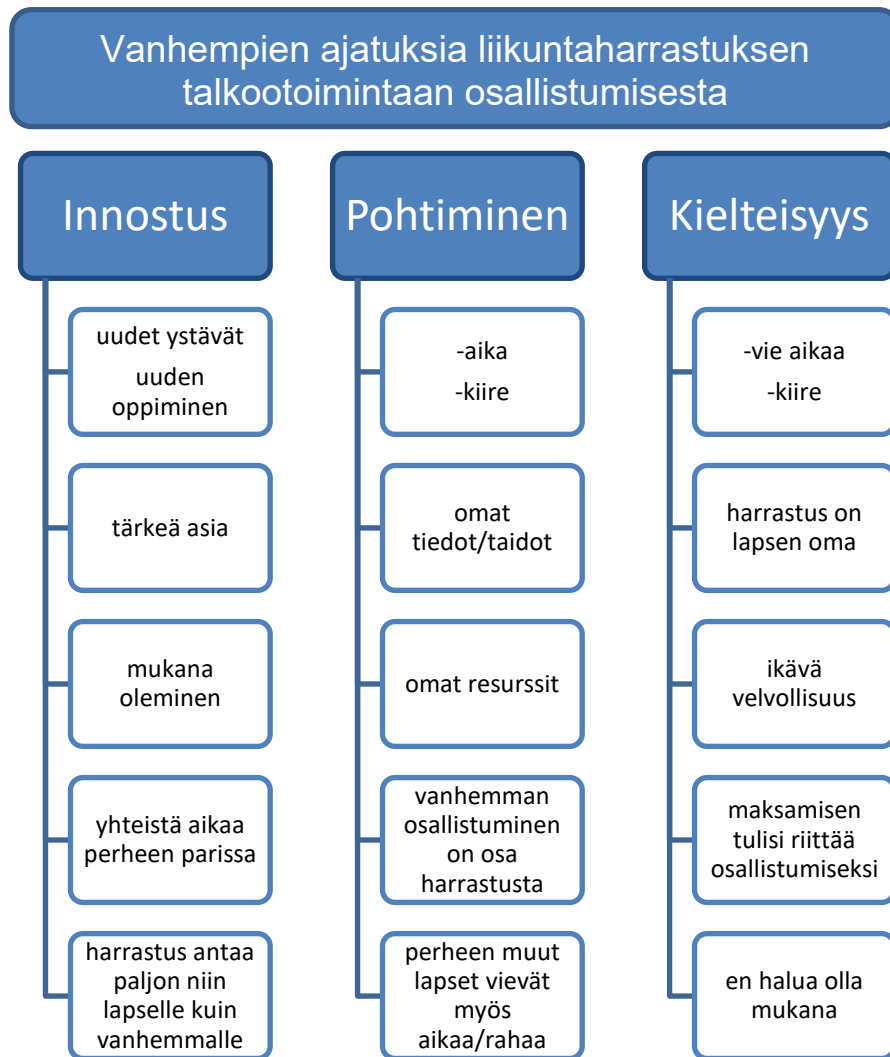
3.6 Aineistolähtöinen analyysi ja teemoittelu.

Eskolan ja Suorannan (1998, s.138) mukaan laadullista aineistoa analysoitaessa on tarkoitus selkeyttää aineistoa ja tämän jälkeen tuottaa uutta tietoa asiasta, jota tutkitaan. Aineistosta pyritään muuttamaan hajanaisuus selkeydeksi ja kasvattamaan sen informaatioarvoa Koska tähän tutkimukseen ei ole valittu taustalle mitään tiettyä teoriaa, toteutetaan analyysi aineistolähtöisesti. Näin ollen tutkimuksen pääpaino on nimenomaan kerätyssä aineistossa eivätkä esimerkiksi analyysiyksiköt ole ennalta määrättyjä. Tästä voidaan myös puhua induktiivisuutena, joka kvalitatiivisessa tutkimuksessa tarkoittaa sitä, että tutkimuksessa edetään yksittäisistä havainnoista yleisimpiin väitteisiin (Eskola & Suoranta, 1998, s.83).

Tässä tapauksessa aineistosta etsitään samankaltaisuuksia. Laadulliselle tutkimukselle tunnusomainen operaatio on havaintojen luokittelu, joka edellyttää aineiston tulkitsemista (Puusa 2020, kappale 9). Tätä vaihetta kutsutaan teemoitteluksi. Teemoittelussa aineistosta etsitään keskeisiä aiheita yhdistäviä tai erottavia seikkoja (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006). Tässä tutkimuksessa aineistosta etsitään yhdistäviä tekijöitä ja teemoja muodostetaan näistä tekijöistä. Kerättyä aineistoa lähestytään tematisoinnin kautta, yrittäen

nostaa aineistosta esiin tutkimusongelmaa valaisevia teemoja (Eskola & Suoranta, 1998, s.175).

KUVIO 2. Eläytymismenetelmän aineistosta nousseita teemoja



3.7 Ohjattujen kysymysten analyysi määrällisesti

Tämän tutkimuksen aineistonkeruun haastattelulomakkeessa oli neljä ohjattua kysymystä, joihin vastaukset palautuivat numeerisina. Tutkimuksen menetelmä on kvalitatiivinen, mutta aineisto on osin määrällinen, joten osa aineistosta tulee analysoida määrällisesti. Määrällinen, eli kvantitatiivinen, tutkimustapa tarkoittaa

tutkimusmenetelmää, jossa tutkittavia asioita käsitellään yleisesti kuvaillen numeroiden avulla (Vilkka, 2007, s.14). Tässä tutkimuksessa määrällisen analyysin käyttö on perusteltua, sillä tällä tavalla kerättiin eläytymismenetelmän lisäksi aineistoa, joka havainnollistaa vanhempien todellista osallistumista lasten liikuntaharrastuksiin.

Tässä tutkimuksessa määrällinen aineisto on analysoitu manuaalisesti ja tulokset esitetty yksinkertaisessa taulukossa. Määrällisessä tutkimuksessa tavoitteellista on, että aineistosta saadut tulokset eivät jäisi ainoastaan numeroiksi (Vilkka, 2007, s.147). Tämän johdosta tulokset on kirjoitettu tuloslukuun auki sanallisesti.

Koska käyttämäni Forms -ohjelma esittää palautuneet vastaukset kysymyskohtaisesti, ei aineistoa tarvinnut tässä tapauksessa kirjoittaa niin sanotusti puhtaaksi. Tosin, koska haastattelulomakkeita oli kaksi, tuli niistä saadut vastaukset yhdistää kokonaisuudeksi. Formsin avulla oli nähtävillä ohjattujen kysymysten vastausten jakautuminen, joista osan asettelin itse taulukkoon havainnollistamaan tuloksia. Koska tämä tutkimus on laadullinen tutkimus, ei lukuihin ja prosentteihin tämän takia takerruttu liikaa.

3.8 Aineiston analyysi ja taulukointi

Aloitin aineiston analysoinnin tarkastelemalla vastauksia kysymys kerrallaan. Ensimmäisessä kysymyksessä tiedustellaan mitä liikuntalajia tai -lajeja vastaajan lapsi harrastaa. Nämä vastaukset lajittelin kolmeen pääryhmään, jotka olivat joukkue/palloilulajit, yksilölajit ja esteettiset lajit (katso taulukko 1). Kysymykset 2-4 olivat ohjattuja kysymyksiä, joten näiden kysymysten vastaukset kävin läpi määrällisesti ja kirjoitin tuloslukuun auki sanallisesti.

Pyrkimyksenä oli, että ensin tutustutaan aineistoon ja analysoidaan se ja vasta tämän jälkeen selvennetään vastauksia asetettuihin tutkimuskysymyksiin. Eläytymismenetelmän kehyskertomuksella kerättyjä vastauksia ryhdyttiin analysoimaan lukemalla aineistoa läpi moneen kertaan. Tämän jälkeen aineistosta pystyttiin havaitsemaan tiettyjä samankaltaisuuksia, jotka oli mahdollista muodostaa omiksi teemoikseen. Vastauksista poimittiin sieltä nousevia tärkeitä ajatuksia, jotka osoittautuivat liittyvän tutkittavaan aiheeseen. Monista vastauksista nousi useampia tärkeitä seikkoja esiin.

Tässä tutkimuksessa käytän apuna yksinkertaista taulukointia, joka helpottaa myös tulosten tarkastelemista. Taulukoinnin avulla voidaan havainnoida sitä mitkä seikat aineistossa ovat keskeisiä ja mille voidaan miettiä yhdistäviä teemoja (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006). Tällaisessa tyypittelyssä ja tapausten laskemisessa ei itsessään vielä ole kysymys laadullisesta analyysistä, vaan taulukointi on kätevä tapa esitellä aineistoa, johon analyysi perustuu (Alasuutari, 2011, luku 10).

4 TULOKSET

Tässä luvussa esitellään aineiston analyysiprosessista nousseita keskeisiä tuloksia vanhempien osallistumisesta lapsen liikuntaharrastukseen. Tutkimuskysymyksiä oli kaksi, joihin pyritään vastaamaan eläytymismenetelmän aineiston sekä ohjattujen kysymysten analyysin pohjalta. Aineistosta eriteltiin kuviossa 3 havainnollistettuja teemoja, joiden avulla pyritään lopulta vastaamaan asetettuihin tutkimuskysymyksiin.

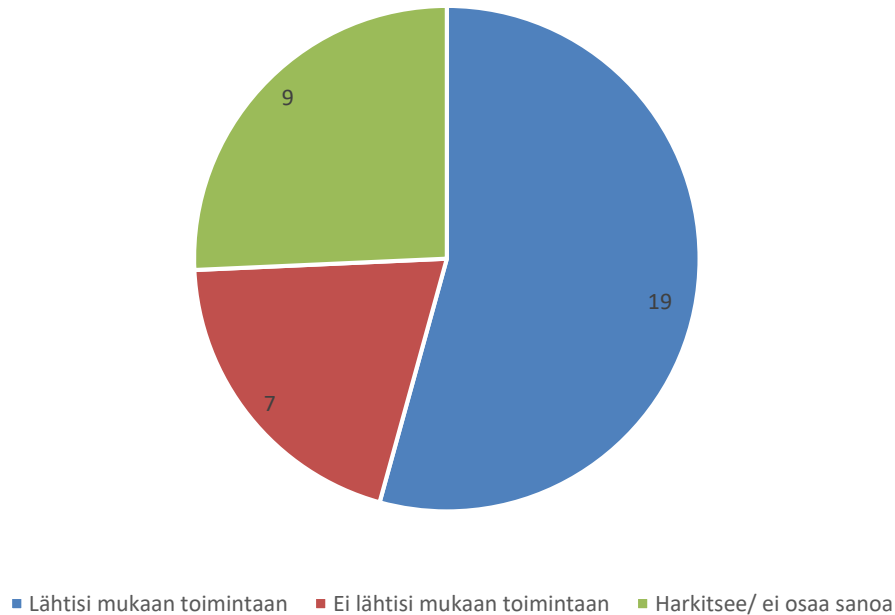
4.1 Millainen suhtautuminen vanhemmilla on lasten liikuntaharrastukseen osallistumiseen?

Tätä kysymystä ei alkuperäisessä tutkimussuunnitelmassa ollut lainkaan, vaan se muokkautui lopulliseen muotoonsa vasta aineistonkeruun jälkeen. Kyseiseen tutkimuskysymykseen on mahdollista selvittää vastaus analysoimalla eläytymismenetelmän kehyskertomuksiin palautuneita vastauksia. Eläytymismenetelmän kehyskertomusten vastauksia luettiin huolella läpi ja niissä esiintyviä seikkoja eriteltiin siten, että niistä voitiin hahmottaa vanhempien suhtautuminen harrastukseen osallistumiseen ja talkotoimintaan. Tulosluvun alussa oleva kuvio 2 havainnollistaa tätä erittelyä.

Eläytymismenetelmän kehyskertomusten vastauksista oli mahdollista hahmottaa, lähtisivätkö vanhemmat mukaan talkotoimintaan vai eivät. Vastaukset jakautuivat tältä osin selkeästi kolmeen eri luokkaan, jotka ovat kyllä, ei ja ehkä. Ehkä vastauksista oli huomattavissa asian pohtiminen eri kannoilta, lähinnä omia resursseja peilaten. Suurimmasta osasta (n=19/35) vastauksista oli selvästi ymmärrettävissä, että vastaaja lähtisi vastauksen perusteella mukaan talkotoimintaan. 9 vastaajaa (n=9/35) sanoi vastauksessaan selvästi, että ei haluaisi lähteä mukaan ja loput 7 vastaajaa (n=7/35) jäisivät pohtimaan asiaa, eikä heidän vastauksistaan saanut selkeää kuvaa. Kuvio 3 havainnollistaa tätä

tulosta. Päällimmäisenä huomiona on positiivinen suhtautuminen talkootyöhön osallistumiseen.

KUVIO 3. Vanhempien suhtautuminen talkootoimintaan osallistumiseen eläytymismenetelmän pohjalta. (N=35)



Kehyskertomukset tuottivat tietoa vanhempien suhtautumisesta talkootyöhön osallistumiseen ja vastaukset sivusivat myös lapsen harrastamista yleisesti. Aineistoa analysoitaessa siitä nousi esiin erilaisia tärkeitä teemoja, jotka liittyvät tutkittavaan asiaan. Vastauksista nousseet teemat voisi lajitella karkeasti positiivisiin, neutraaleihin ja negatiivisiin. Esiin nousseita ajatuksia on aseteltu alla olevaan havainnollistavaan taulukkoon, josta on päällimmäisenä huomattavissa positiivinen sävy vanhempien suhtautumisesta talkootyöhön osallistumiseen (katso taulukko 2).

TAULUKKO 2. Vanhempien ajatuksia talkootoimintaan osallistumisesta

Pohtii ajan vientiä ja kiireisyyttä	9
Innostuu ajatuksesta	8
Kokee olevansa jo valmiiksi kiireinen	5
Ajattelee vanhempien talkootyön kuuluvan harrastukseen	5
Mainitsee talkootyön tärkeänä asiana	5
Kokee että työt tulisi jakaa vanhempien välille tasaisesti	4
On valmis tekemään oman osansa	4
On innoissaan uusista ystäväistä/yhteisöstä	4
Tuntee työn olevan ikävä velvollisuus	4
Pyrkii osallistumaan omien resurssiensa mukaan	4
On närkästynyt, että maksamisen lisäksi pyydetään osallistumaan	3
Mainitsee että on muitakin lapsia	3
Kokee, että häntä ei voida vaatia osallistumaan	2

4.1.1 Ajankäytön pohtiminen ja kiire

Eniten esiintynyt teema oli vanhempien mieteliäisyys ja pohtiminen siitä, kuinka paljon osallistuminen vaatisi työtä ja veisi heidän aikaansa. Tätä pohti vastauksissaan 9 vastaajaa (n=9/35). Osa vastaajista pohti ja tarkasteli sitä, millaista työ olisi, mitä se pitäisi sisällään ja kuinka paljon työ veisi aikaa. Osallistumisen sovittaminen omaan elämään ja kysymykset omien resurssien riittämisestä ja jaksamisesta olivat vahvasti esillä. 5 vastaajaa mainitsikin vastauksissaan kiireen ja 3 vastaajaa mainitsee perheen muut lapset, jotka myös vaativat aikaa.

”—Pohtisin lähinnä omia mahdollisuuksiani ja halukkuuttani osallistua joukkueen toimintaan.” (A17)

”—Herää kysymyksiä: mikä on toimenkuva, mitä oletetaan tehtävän, paljonko se vie viikossa aikaa? Kun on useampi lapsi niin ei voi kaikkien harrastuksissa olla vapaaehtoisena mukana.” (A11)

4.1.2 Positiiviset ajatukset ja innostuneisuus

Toiseksi yleisin teema oli innostuneisuus talkootyöhön osallistumisesta, joka kävi ilmi selvästi kahdeksasta vastauksesta (n=8/35). Neljä vastaajaa mainitsi myös positiivisessa mielessä saavansa osallistumisen yhteydessä uusia ystäviä ja pääsevänsä osaksi uutta yhteisöä. Lisäksi useasta vastauksesta oli luettavissa, että vastaaja pitää lapsen harrastusta tärkeänä asiana ja haluaa siksi olla mukana (n=5/35).

”—Todellakin lähtisin vapaaehtoistoimintaan mukaan. Taitoluistelumaailma antaa siitä innostuneelle lapselle tai nuorelle todella paljon. Itse asiassa vapaaehtoistoiminnassa mukana olevat vanhemmat muodostavat seuroissa usein myös yhteisön, jonka jäsenenä on kiva toimia. ” (B5)

” Lähtisin innolla mukaan ja yrittäisin houkutella myös muita tuntemiani vanhempia mukaan, jotta tarve jakautuisi mahdollisimman monelle, niin yhdelle ei tule niin kovasti hommia.” (A13)

4.1.3 Ajatus velvollisuudesta ja vanhempien tasapuolisesta osallistumisesta

Useasta vastauksesta oli joko suoraan luettavissa tai havaittavissa ajatus siitä, että vanhempien tekemä talkootyö on osa lapsen harrastamista ja kuuluu siksi osaksi harrastusta (n=5/35). Tämän voi ymmärtää myös ajatuksena velvollisuudesta. Neljä vastaajaa kertoi, että he ovat valmiita tekemän oman osansa ja osallistumaan omien resurssiensa mukaan.

”Jos tuohon rumbaan on lähtenyt mukaan koen että talkootyö kuuluu siihen kiinteästi—” (B8)

”— Mielestäni talkoilu kuuluu harrastuksiin ja on mukavaa vanhemmillekin—” (B2)

Yksi mielenkiintoinen vastauksissa usein toistuvia seikka oli vastaajien halu korostaa vanhempien työn jakamista ja vuorottelemista, ettei kaikki työ kasaannu aina samojen henkilöiden vastuulle. Tämän idean nosti esiin neljä vastaajaa.

”Tuttu tilanne. Pyrin osallistumaan seurau toimintaan resurssieni sallimissa rajoissa. Olen sitä mieltä, että kun kaikki tekevät vähän yhteisen hyvän eteen, niin hommat eivät kasaannu liiaksi muutaman harteille—” (B7)

4.1.4 Negatiivinen suhtautuminen

Myös kielteisiä asenteita nousi esiin, kuten kolmen vastaajan pohtiminen sitä, miksi harrastuksen maksamisen lisäksi tulisi käyttää myös omaa aikaansa osallistumalla. Neljä vastaajaa (n=4/35) kertoi vastauksessaan suoraan, että osallistuminen talkootyöhön tuntuisi ikävältä velvollisuudelta. Nämä vastaajat myös ilmoittivat vastauksessaan suoraan, että eivät todellisuudessa osallistuisi harrastukseen liittyvään talkootoimintaan. Myös oman ajan käyttäminen ja jaksaminen olivat esillä negatiivisissa vastauksissa.

”—Usein tuntuu kohtuuttomalta, että vielä isojen maksujen päälle pitää tehdä talkootyötä. Mutta tarkemmin ajateltuna vain aikuisten osallistuminen mahdollistaa koko harrastuksen lapsille. —” (A14)

”—Ei taas. Voisiko joku muukin välillä. Mistä me maksetaan niin paljon—” (B16)

4.2 Miten eri liikuntalajit vaikuttavat vanhemman osallisuuteen oman lapsensa liikuntaharrastuksessa?

Eläytymismenetelmän kehyskertomusten vastauksista oli havaittavissa pientä epävarmuutta lapsen harrastukseen osallistumiseen, mikäli liikuntalaji ei ollut vanhemmalle ennestään tuttu tai omaa kokemusta kyseisestä lajista ei ollut. Yhdessä vastauksessa taas oli esimerkiksi selvästi nähtävissä intohimo juuri taitoluistelua kohtaan ja oma kokemus paistoi vastauksesta. Kyseinen vastaaja kertoikin lähtevänsä mielellään mukaan juuri kyseisen lajin talkootoimintaan. Eräs toinen vastaaja ilmoitti olevansa tietämätön taitoluistelusta urheilulajina, eikä näin ollen voisi osallistua esimerkiksi tuomarointiin tai valmennukseen, mutta kertoi silti olevansa valmis tekemään osansa. Yksi vastaaja myös kertoi vastauksessaan, että ei voisi todellisuudessa kuvitella itseään taitoluistelua harrastavan lapsen vanhempana.

”—olen valmis tekemään osani. Lajia en tunne, joten en pysty esim. tuomaroimaan tai valmentamaan. Pehdyin oman lapseni lajiin, niin että pystyin toimimaan lajikohtaisissa toimitsijatehtävissä ja olen valmis tekemään niin uudestaan. Mitä tulee seuran muihin rooleihin, esim. talous on syytä hoitaa ammattimaisesti, ongelmien välttämiseksi.” (B4)

Kaiken kaikkiaan vain kolmen (n=3/18) variaatioon A vastanneiden vastauksista oli havaittavissa, että he eivät lähtisi mukaan talkootoimintaan, kun taas variaatioon B vastanneista 6 vastaajaa (n=6/17) ilmoitti selvästi, että ei lähtisi mukaan. Tähän tulokseen saattoi vaikuttaa variaatio B:ssä esiintynyt liikuntalaji taitoluistelu. A variaatiossa esiintynyt jalkapallo keräsi prosentuaalisesti hieman isomman joukon innokkaita talkootöihin lähteviä vanhempia (n=10/18). Taitoluisteluvariaatiossa vastaava osuus oli 9/17.

Tutkimuskysymykseen numero 2 on mahdollista selvittää vastauksia tarkastelemalla kysymyksen 5 ja 6 vastauksia. Yhteensä 22 vastaajaa (n=22/35) vastasi ”kyllä”, kun kysymyksenä oli ”Oletko vapaaehtoisesti mukana harrastukseen liittyvissä talkootöissä?”. Loput 13 vastaajaa (n=13/35) vastasivat tähän kysymykseen ”ei”. Kysymyksen 5 vastaukset käytiin läpi yksitellen huomioiden mitä liikuntalajia vastaajan lapsi harrastaa ja nämä vastaukset

sijoitettiin taulukkoon. Taulukosta käy ilmi, millainen on aineiston vastaajajoukon talkootyöaktiivisuus kolmessa eri liikuntalajiryhmässä.

TAULUKKO 3. Vanhempien talkootyöaktiivisuus eri liikuntalajiryhmissä (kysymys 5)

	Pallo/joukkuelajit	Yksilölajit	Esteettiset lajit
tekee talkootyötä	15	4	3
ei tee talkootyötä	4	2	7
Yhteensä	15/19	4/6	3/10

Taulukosta voidaan tehdä päätelmä, että suurin osa vanhemmista on todellisuudessa jollain tavalla mukana talkootöissä lapsensa liikuntaharrastuksessa. Suurin aktiivisuus tässä on pallo/joukkuelajeissa, joissa 79% vanhemmista on mukana harrastuksen talkootöissä. Yksilölajeissa lähes kaikki tekevät talkootyötä, joskin otanta on pienehkö. Esteettisissä lajeissa osallisuus talkootöihin on kaikista pienin.

Haastattelulomakkeen kuudennessa kysymyksessä tiedusteltiin talkootöihin käytetyn ajan määrää heiltä, jotka olivat aiemmassa vastauksessa ilmoittaneet sitä tekevänsä. Näiden vastauksien perusteella keskiarvoksi saatiin seuraavat taulukossa näkyvät tulokset. Tähän kysymykseen vastasivat vain ne vastaajat, jotka olivat vastanneet ”kyllä” kysymykseen 5.

TAULUKKO 4. Talkootöihin käytetty aika keskimäärin kuukaudessa (kysymys6)

	Pallo/joukkuelajit	Yksilölajit	Esteettiset lajit
Käytetty aika kuukaudessa	n. 12h/kk	n.10h/kk	2,5h/kk

Taulukosta 4 voidaan havaita, että pallo/joukkuelajeissa talkootyöhön käytetään myös ajallisesti eniten aikaa, tosin yksilölajeissa vanhempien käyttämä aika on lähes yhtä korkea. Esteettisissä lajeissa vanhemmat käyttävät talkootyöhön aikaa huomattavasti vähemmän. Vastauksista oli kuitenkin havaittavissa isoa hajontaa. Esimerkiksi yksi vastaaja ilmoitti olevansa mukana lapsensa jääkiekkoharrastuksen talkootoiminnassa noin 70 tuntia kuukaudessa, kun taas toinen jääkiekkoa harrastavan lapsen vanhempi ilmoitti olevansa mukana noin 3 tuntia kuukaudessa. Yksilölajeissa vapaaehtoiseen talkootyöhön aikaa käytettiin lähes saman verran kuin pallo/joukkuelajeissa.

Talkootyön lisäksi tutkimuksessa tutkittiin vanhempien ajan käyttöä harrastukseen kuljettamiseen, harrastuksen seuraamiseen sekä harrastukseen panostamista rahallisesti. Näin ollen ensimmäiseen tutkimuskysymykseen saadaan lisää tietoa analysoimalla vastauksia haastattelulomakkeen strukturoituihin kysymyksiin 2-4. Lapsen kuljettaminen pallo- ja joukkuelajeihin vie tulosten perusteella selkeästi eniten vanhempien aikaa, kun taas esteettisiin lajeihin kuljettaminen vähiten. Kukaan esteettisiä lajeja harrastavien lasten vanhemmista ei ilmoittanut käyttävänsä kuljettamiseen aikaa yli 2 tuntia viikossa. Sen sijaan kaksi heistä ilmoitti, ettei käytä tähän lainkaan aikaa viikossa, jota ei oltu vastattu muissa liikuntaryhmissä lainkaan.

Haastattelulomakkeessa tiedusteltiin vanhempien ajan käyttöä viikko tasolla lapsen harrastuksen seuraamiseen, jota voisi olla esimerkiksi pelien tai treenien seuraaminen. Harrastuksen seuraaminen osoittautui myös ajan kannalta suurimmaksi pallo- ja joukkuelajeissa. Puolet tästä liikuntalajiryhmästä kertoi seuraavansa lapsensa harrastusta yli 2 tuntia viikossa ja vain kaksi vastaajaa ilmoitti, ettei seuraa harrastusta lainkaan. Yksilölajeissa harrastuksen seuraaminen jakautui hyvin tasaisesti vastaajien kesken. Esteettisiä lajeja

harrastavien lasten vanhemmista yli puolet ilmoitti, ettei seuraa harrastusta lainkaan.

Harrastukseen käytetystä rahasummasta ei juurikaan voida päätellä mitään varmaa, sillä ne vanhemmat, joiden lapset harrastavat useampia lajeja luonnollisesti ilmoittivat maksavansa suuremman rahasumman vuotta kohti, eikä tätä oltu eritelty haastattelulomakkeessa. Tosin selvä havainto aineiston perusteella oli se, että pallo- ja joukkuelajeja harrastavien lasten vanhemmat kuluttivat selvästi todennäköisemmin yli 1000 euroa vuodessa lasten harrastuksiin kuin muita liikuntalajeja harrastavien lasten vanhemmat.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

5.1 Johtopäätökset

Tutkimus tuotti tärkeää tietoa vanhempien suhtautumisesta lapsen liikuntaharrastukseen osallistumiseen. Yllätykseksi suurin osa ilmoitti todellisuudessa olevansa mukana lapsensa liikuntaharrastuksessa talkootyön muodossa. Osa vastaajista tosin ilmoitti koronatilanteen sotkeneen harrastustoiminnan ja osallistumisen olevan sen takia tauolla. Näissä tapauksissa huomioitiin vastaajien ilmoittamat vastaukset ennen koronaa.

Tulosten perusteella voidaan todeta, että suurin osa vanhemmista piti lapsen harrastamista ja harrastuksen tukemista tärkeänä asiana ja olisi itse innostunut lähtemään mukaan harrastuksen talkootoimintaan. Harrastukseen osallistumisen koettiin useassa vastauksessa myös olevan kiinteä osa harrastusta ja ”koko pakettia”. Ne vanhemmat, jotka eivät halunneet olla mukana toiminnassa ilmoittivat kantansa varsin selvästi ja useammassa vastauksessa ihmeteltiin miksi kalliiden maksujen lisäksi täytyisi vielä osallistua toimintaan.

Kuitenkin iso osa pohtii epäröiden osallistumisen työmäärää ja sitä, kuinka paljon se vie aikaa. Tämä saattaa johtua lapsen harrastukseen sitoutumisen pelosta ja halusta toteuttaa lupaamansa tehtävät. Perheet, joissa on useampia lapsia ovat oletettavasti jo valmiiksi kiireisempiä ainakin lasten harrastusten tiimoilta. Joissain tapauksissa saattaa myös olla, että paljon asiaa pohtivat ja miettimään jääneet vanhemmat, eivät osanneet tai halunneet sanoa kielteistä kantaansa suoraan. Perusteluina asian miettimiselle pidettiin omien resurssien kyseenalaistamista, kiirettä ja ajanpuutetta, sekä sitä ovatko omat taidot ja valmiudet kelvollisia juuri tiettyyn lapsen harrastamaan lajiin sopivia.

Voidaan näin ollen todeta, että yleisesti osallistuminen ja suhtautuminen lasten liikuntaharrastuksiin oli tutkimuksen tulosten perusteella luonteeltaan hyvin positiivista ja iso osa olikin todellisuudessa mukana toiminnassa muutenkin kuin kuljetus-, seuraamis- ja kustannusmielessä. Selkeä tulos harrastukseen

osallistumisessa nähtiin myös tarkastelemalla eri liikuntalajiryhmiä. Pallo- ja joukkuelajeissa osallistuminen ja ajankäyttö harrastukseen oli selvästi runsaampaa kuin yksilölajeissa ja esteettisissä lajeissa. Tarkasteltaessa esteettisiä lajeja harrastavien lasten vanhempien vastauksia, heidän keskuudessaan osallistuminen oli kaikilta osin vähäisempää, kun otettiin huomioon talkootyön lisäksi harrastukseen kuljettaminen, harrastuksen seuraaminen ja harrastuksen kustannukset. Osa vanhemmista myös epäröi osallistua toimintaan, mikäli heillä ei ollut kyseisestä lajista tietoa.

Harrastukseen kuluva aika kuljettamisen ja seuraamisen näkökulmasta osoittautui selvästi pienimmäksi esteettisiä liikuntalajeja harrastavien lasten vanhemmilta. Näissä lajeissa myös harrastuksesta maksettiin yleisesti ottaen kaikista vähiten. Pallo/joukkuelajeissa vanhemmat käyttivät eniten aikaansa kuljettamiseen ja harrastuksen seuraamiseen. Näissä lajeissa he myös käyttivät eniten rahaa liikuntaharrastukseen.

Ottaen huomioon kaikki mitatut osallisuuden tavat, osallisuus oli osallisuus ja aktiivisuus kokonaisuudessaan suurinta palloilu/joukkuelajeissa ja pienintä esteettisissä lajeissa.

Yksi tuloksellinen havainto oli vanhempien vastauksien välillä havaitut erot, sillä osa vanhemmista suhtautui lapsensa harrastukseen selvästi vähemmällä mielenkiinnolla kuin toiset. Osan vastauksista paistoi intohimo lasten liikuntaa kohtaan, kun taas osassa, joskin pienemmässä osassa, oli havaittavissa toive siitä, että harrastus on vain lapsen harrastus, eikä sen tulisi viedä liian paljon aikaa.

5.2 Pohdinta

Mikäli olisin käyttänyt aineistonkeruumenetelmänä jotain muuta laadullisen tutkimuksen menetelmää, olisivat vastaukset silti mahdollisesti olleet hyvin saman kaltaisia. Perinteinen haastattelu tai teemahaastattelu, jota usein laadullisessa tutkimuksessa käytetään, olikin ensin vaihtoehtona, mutta eläytymismenetelmän aikaisemmin tuottama positiivinen kokemus sai minut tarttumaan kyseiseen menetelmään uudelleen. Eläytymismenetelmä tosin toimi hyvin tässä tapauksessa, kun ajatellaan että lähes kaikki vastaajat olivat

ymmärtäneet sen idean ja kirjoittaneet sellaisen vastauksen, joka sisälisi tutkimuksen kannalta analysoitavaa tietoa.

Jälkikäteen ajateltuna olisin luottanut enemmän eläytymismenetelmään ja jättänyt strukturoidut kysymykset kenties kokonaan pois, sillä tässä tapauksessa sekä kuvitteellisuus että todellisuus sisältävät paljon samoja piirteitä. Myös vastaajajoukolta palautuneet vastaukset saattoivat eläytymismenetelmän osalta sisältää paljon todellisuutta, mikäli vanhemmilla oli todellisuudessa kokemusta talkootyöstä.

Aineiston kerääminen sähköisellä kysymyslomakkeella saattoi vaikuttaa vastausten pituuteen ja kattavuuteen, sillä mikäli aineistonkeruu olisi toteutettu esimerkiksi luokkahuoneessa kynällä ja paperilla tietyn aikaraamin sisällä, olisi tällöin ollut mahdollisuus esittää tutkijalle tarkentavia kysymyksiä ja näin ollen tarkentaa vastaustaan. Houkutus lyhyen vastauksen palauttamiseen olisi kenties ollut tässä tapauksessa pienempi. Tässä tapauksessa kasvokkain tapahtuva aineiston kerääminen olisi saattanut olla toimivampi vaihtoehto ja se olisi saattanut tuottaa kattavampaa aineistoa.

Kuten teoriaosassa todettiin, suosituin laji lasten keskuudessa oli myös tämän tutkimuksen perusteella jalkapallo. Yllättävä laji oli cheerleading, joka oli yksi harrastetuimmista lajeista tässä vastaajajoukossa. Cheerleading oli aluksi tarkoitus sijoittaa myös tähän tutkimukseen toiseen kehyskertomukseen lajiksi taitoluistelun tilalle, mutta lopulta huoli siitä onko laji tarpeeksi tunnettu, osoittautui liian suureksi ja lajiksi päätettiin valita taitoluistelu. Mikäli lajit olisivat olleet eri kuin jalkapallo ja taitoluistelu, olisivat kehyskertomusten vastaukset kenties saattaneet olla erilaisia, mutta uskon että kehyskertomus muuten oli muotoiltu sillä tavalla, että vastaajat kiinnittivät enemmän huomiota itse kehyskertomuksen tilanteeseen kuin urheilulajeihin. Tämä ei tutkimusta juurikaan haitannut, mutta jälkeenpäin ajateltuna olisinkin käyttänyt kehyskertomuksen muotoilemiseen enemmän aikaa ja kenties testannut sen muutamalla henkilöllä etukäteen.

Itseäni yllätti aineistossa eniten se, kuinka innokkaasti vanhemmat ovat todellisuudessa mukana lastensa liikuntaharrastuksissa, sekä se kuinka paljon aikaa monet vanhemmat kertoivat käyttävänsä lasten harrastuksen parissa. Aineiston pohjalta syntyi myös tunne siitä, että moni vastaaja oli jo ennen tutkimukseen vastaamista miettinyt osallistumista lapsen harrastustoimintaan.

Esimerkiksi ehdotukset ja ajatukset vanhempien vuorottelemisesta talkootoiminnassa tuntuivat tulevan kokemuksellisesta tiedosta.

Tulosten perusteella havaittiin selkeä ero vanhempien ajankäytöllä ja osallistumisella, mikäli harrastus oli pallo/joukkuelaji kuin jos se oli esteettinen laji. Palloilulajeissa lienee enemmän hoidettavia asioita, tapahtumia ja pelejä kuin muissa lajeissa, joka voisi selittää osittain tätä tulosta. Mahdollista on myös eri lajien toiminnassa vallitsevat erilaiset kulttuurit, kuten seurojen varojen kerääminen, kausimaksut, myyjäiset, vapaaehtoistoiminta tai työntekijöiden palkkaus.

6 LOPUKSI

6.1 Tutkimuksen eettisyys

Tässä tutkimuksessa on pyritty noudattamaan hyvää tieteellistä käytäntöä. Opetus- ja kulttuuriministeriön asettaman tutkimuseettisen neuvottelukunnan yhteistyössä suomalaisen tiedeyhteisön kanssa vuonna 2012 uudistetun HTK-ohjeen (2013, s.4) tavoitteena on edistää hyvää tieteellistä käytäntöä ja ennaltaehkäistä tieteellistä epärehellisyyttä organisaatioissa, joissa tutkimusta harjoitetaan, kuten esimerkiksi yliopistoissa. HTK-ohje antaa mallin hyvästä tieteellisestä käytännöstä kaikille tutkimuksen harjoittajille. Myös tässä tutkimuksessa on apuna käytetty HTK-ohjetta läpi tutkimuksen. Tälle tutkimukselle haettiin tutkimuslupa hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti, koska tutkimuksen aineistonkeruu vei myös työaikaakaan alakoulun rehtorilta.

Keskeisiä hyvän tieteellisen käytännön lähtökohtia ovat tiedeyhteisön tunnustamat toimintatavat, tieteellisen tutkimuksen kriteerien mukaisten ja eettisesti kestävien menetelmien soveltaminen, muiden tutkijoiden työn ja saavutusten asianmukainen huomiointi, tutkimuksen tietoaineistojen tallentaminen vaatimusten edellyttämällä tavalla sekä tarvittavien tutkimuslupien hankinta. Myös kaikkien tutkimuksen osapuolten oikeudet, periaatteet, velvollisuudet tulee sopia ennen tutkimuksen aloittamista osapuolten hyväksymällä tavalla ja aineistohallintasuunnitelma olla laadittuna. Rahoituslähteet ja muut tutkimuksen kannalta merkitykselliset sidonnaisuudet ilmoitetaan asianosaisille ja raportoidaan tutkimusten tuloksia julkaistaessa. (Varantola ja muut, 2013, s.6).

Tutkimukseen osallistuville kerrottiin tutkimuksen aihe ja suunnitelma aineistohallinnasta. Haastattelulomakkeen avulla ei ole mahdollista jäljittää vastaajaa, eikä lomakkeella kerätty sähköpostiosoitteita tai muita tietoja vastaajista. Vastaajia ei myöskään ole mahdollista tunnistaa vastausten perusteella. Microsoft Forms lomakkeen pääsi täyttämään ainoastaan siihen

johtavan linkin saanut henkilö ja ohjelma palautti haastattelun tekijälle ainoastaan kysymyksien vastaukset. Aineistoa keräsi ainoastaan tutkija ja vastaukset tulivat ainoastaan hänen nähtävilleen. Kerättyä aineistoa säilytettiin tiedostossa, johon oli pääsy vain tutkijalla henkilökohtaisen käyttäjätunnuksen ja salasanan avulla. Kun tutkimus oli valmis, niin aineisto tuhottiin ja tämä kerrottiin myös tutkimukseen osallistuville.

6.2 Tutkimuksen luotettavuus

Eskolan ja Suorannan (1998, s.211) mukaan tutkimuksen luotettavuutta voi arvioida laadullisessa tutkimuksessa pohtimalla löytyykö siitä jotain sellaista, jonka voisi itse allekirjoittaa. Tämä kysymys pyrittiin pitämään mielessä tutkimusta tehtäessä. Lähtökohtana laadulliselle tutkimukselle on tutkijan subjektiviteetti sekä sen myöntäminen. Tutkija itse on ensisijainen luotettavuuden kriteeri ja tutkimuksen luotettavuuden arviointi kattaa koko tutkimusprosessin.

Tässä tutkimuksessa esitellyt teemat ja tapahtumat ovat tutkijalle ainakin jollain tasolla tuttuja, mutta oma kokemusmaailma ja havainnot on pyritty pitämään erillään tutkimuksen toteuttamisprosessissa, jotta tutkimusta voitaisiin arvioida luotettavana. Myös kaikki tutkimuksessa muuttuneet seikat, on arvoitu ja kirjoitettu auki tutkimusta tehdessä, jotta prosessi olisi mahdollisimman läpinäkyvä. Tästä esimerkkinä tutkimuskysymyksen muuttaminen aineistonkeruun jälkeen ja luotettavuuden arviointi.

Analyysia voidaan pitää kattavana silloin, kun tulkinat eivät perustu satunnaisiin poimintoihin aiheesta (Eskola & Suoranta, 1998, s.216). Tässä tutkimuksessa aineistoa on teemoiteltu ja samankaltaisuuksia laskettu, mutta aineistoa pyrittiin käymään läpi syvällisemmin niin, ettei lasketa pelkkiä mainintoja. Laajempi aineisto olisi jälkeempään ajateltuna tuottanut varmasti kattavamman tuloksen, mutta eläytymismenetelmän mukaisesti tässä tapauksessa tyydyttiin aineistoon, jota saatiin vähintään 30 kappaletta. Näin ollen voidaan todeta, että eläytymismenetelmän kannalta tutkimus on luotettava. Pääpiirteittäin tulokset perustuvat tässä tutkimuksessa aina useampaan vastaukseen, eivätkä satunnaisiin vastauksiin. Näin ollen voidaan perustella, että aineisto tuotti sellaisia tuloksia, joita voidaan pitää luotettavina.

Tutkimusta toteutettaessa luotettiin siihen, että vastaajat ymmärtävät eläytymismenetelmän olevan kuvitteellinen tarina. Tämän takia kuvitteellisuus mainittiin myös haastattelulomakkeella kehyskertomuksen yhteydessä. Myös tätä tutkimusta tarkastellessa on siis syytä erottaa, että aineistoa kerättiin niin kuvitteellisen eläytymismenetelmän kehyskertomuksen avulla, kuin myös todellista aktiivisuutta tiedustelemalla.

Tutkimukseen saatiin melko suuri määrä vastauksia ja vastaajajoukko vastasi kyselyyn hyvin nopeasti, joten on oletettavissa, että tutkittava aihe herättää heissä jo entuudestaan paljon innokkuutta. Tämä saattoi vaikuttaa vastausten laatuun, sillä innokkaasti mukana liikuntaharrastuksissa olevat vanhemmat todennäköisesti kertovat mielellään ajatuksistaan ja kokemuksistaan useammin kuin passiiviset vanhemmat. Tämä tulee huomioida tulosten luotettavuudessa, sillä tulosten perusteella todettiin, että vastaajajoukko oli pääosin hyvin innokkaasti mukana lastensa liikuntaharrastuksissa.

6.3 Jatkotutkimusideat

Tutkimuksen aineisto oli melko kattava, joten jo pelkästään tämän aineiston pohjalta voisi kehittää uusia aiheeseen liittyviä mielenkiintoisia tutkimuskysymyksiä. Tämän tutkimuksen aineistossa on myös potentiaalia määrällisen tutkimuksen tekemiseen, sillä osa vastauksista on jo valmiiksi numeraalisesti mitattavassa muodossa. Myös laajempi määrällisen ja laadullisen yhdistelmä tutkimus voisi toimia tätä aihetta käsiteltäessä hyvin. Seitsemännessä kysymyksessä tiedusteltiin vanhempien suhtautumista lapsensa harrastamaan liikuntalajiin. Tämä kysymys oli alun perin laadittu siksi, että se tuottaisi tietoa aiempaan tutkimuskysymykseen, joka loppujen lopuksi jätettiin pois tutkimuksesta. Näin ollen tämä kysymys jäi lopulta analysoimatta kokonaan, joskin sen perusteella voisi tutkimusta jatkaa uusien tutkimuskysymyksin ja menetelmin.

Lisäksi olisi myös mielenkiintoista selvittää, onko tässä tutkimuksessa esille tullut selvästi positiivinen ja aktiivinen suhtautuminen lapsen liikuntaharrastuksiin osallistumiseen todella näin yleistä esimerkiksi muualla Suomessa, vai oliko tämän tutkimuksen otos vain satunnaisesti hyvin aktiivisesti toiminnassa mukana olevaa. Teoriaosassa perusteltiin liikuntaharrastusten kustannuksien olevan

suurempia isommissa kaupungeissa, joten tämä saattaa korreloida myös osallisuuden määrään.

Aihe tarjoaa mahdollisuuksia laajempaan tutkimukseen ja isompi vastaajajoukko tuottaisi varmasti kattavamman tuloksen tutkittavasta aiheesta. Myös vallitseva koronavirustilanne muodostaa joukon uusia tutkimuskysymyksiä, sillä tässäkin tutkimuksessa aihetta sivuttiin teoriaosassa, mainitsemalla lasten liikkumisen vähentyneen koronan aikana. Koronatilanne ja sen mukanaan tuomat muutokset mainittiin myös muutaman vanhemman haastattelulomakkeen vastauksessa.

Koska eläytymismenetelmä muodostaa niin sanotusti tutkittavan ilmiön, voisi esille nousseista teemoista kehitellä täysin uusia aiheita ja paneutua yksityiskohtaisemmin jollain muulla tutkimusmenetelmällä johonkin esiin nousseeseen ilmiöön. Esimerkiksi maksuihin suhtautuminen tuntui tulosten perusteella olevan jokseenkin erilaista vastaajien kesken. Osa otti rahan esille vastauksissaan ja yksi vastaaja jopa toivoi voivansa vaikuttaa maksuihin, mikäli osallistuisi harrastuksen talkootoimintaan.

Yksi mielenkiintoinen kysymys koskee erilaisia liikunta- ja urheilulajeja 2020-luvulla. Naisten asema ja stereotypiat naisia kohtaan ovat olleet viime aikoina paljon puhuttuja, joten liikuntalajien sukupuolittuneisuutta ja stereotypioita olisi syytä tarkastella nykyaikaiselta näkökannalta. Eri sukupolvien ajatusmaailmat ja suhtautuminen erilaisiin ja myös uusiin liikuntalajeihin kehittyi varmasti koko ajan. Naisvaltaisia lajeja tunnetaan myös Suomessa, joista esimerkkeinä ovat tässäkin tutkimuksessa esiintyneet taitoluistelu ja cheerleading.

LÄHTEET

- Aarresola, O. (2014). Vanhempien merkitys ja rooli. Julkaisussa: Mononen, K., Aarresola, O., Sarkkinen, P., Finni, J., Kalaja, S., Härkönen, A., & Pirttimäki, M. (2014 [versio 15.huhtikuuta.2021]). Tavoitteena nuoren urheilijan hyvä päivä. Urheilijan polun valintavaiheen asiantuntijatyö [verkkajulkaisu]. Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus. KIHUn julkaisusarja, nro 46.
https://kihuenergia.kihu.fi/urapolku/media/ITF%20Taekwondo_212_Valinta_vaihe.pdf#page=68
- Aarresola, O., & Konttinen, N. (2012 [versio 5.helmikuuta.2021]). Vanhemmat moni-ilmeinen vaikuttaja kilpaurheiluun sosiaalistumisessa. *Liikunta & Tiede* 49 (6), 29-35.
http://lts.fi/sites/default/files/page_attachment/lt612_tutkimusartikkelit_aarresola_lowres.pdf
- Ahonen, T., Kannas, L., Laakso, L., Lintunen, T., Sääkslahti, A., & Telama, R. (2008 [versio 5.helmikuuta.2021]). *Fyysisen aktiivisuuden suositus kouluikäisille 7-18-vuotiaille* [verkkajulkaisu]. Opetusministeriö: Nuori Suomi ry.
https://kihuenergia.kihu.fi/urapolku/media/ITF%20Taekwondo_284_fyysisen_aktiivisuuden_suositus_kouluikaiselle.pdf
- Alasuutari, P. (2011 [10.helmikuuta.2021]). Laadullinen tutkimus 2.0. (4. uud.p.[verkkajulkaisu]). Vastapaino.
https://andor.tuni.fi/permalink/358FIN_TAMPO/1kfmqvo/alma99859774205973
- Eskola, J. (1997). Eläytymismenetelmäopas. Tampere: Tampereen yliopisto.

- Eskola, J., Mäenpää, T., & Wallin, A. (2017 [1.huhtikuuta.2021]). Eläytymismenetelmä 2017: Perusteema ja 11 muunnelmaa [verkkojulkaisu]. Tampere University Press.
https://andor.tuni.fi/permalink/358FIN_TAMPO/1j3mh4m/alma9911185117705973
- Eskola, J., & Suoranta, J. (1998). Johdatus laadulliseen tutkimukseen (10. uud. pain.). Jyväskylä: Gummerus.
- Finne, J. (2017). Liikkuva lapsi, terveempi aikuinen. Fitra.
- Fogelholm, M. (2005). Lapset ja nuoret. Teoksessa: Fogelholm, M., & Vuori, I (toim.). Terveysliikunta. Fyysinen aktiivisuus terveyden edistämässä. Jyväskylä: Gummerus.
- Haapala, E., Kantomaa, M., Kujala, T., Jaakkola, T., & Tammelin, T. (2017 [versio 31.maaliskuuta.2021]). Liikunnan ja oppimisen vuorovaikutusta kartoittamassa. Liikuntatutkimus on avannut uusia näkymiä liikunnan ja oppimisen yhteyksiin. Liikunta & Tiede. 54. 4/17. Saatavilla:
<http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-201901281337>
- Hakanen, T., Myllyniemi, S., & Salasuo (toim.): Hakanen, T., Myllyniemi, S., Salasuo, M., Saarinen, A., & Zacheus, T. (2019). Oikeus liikkuu: lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2018. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2019:2.
- Heinilä, K. (1986). Liikuntaseura sosiaalisena organisaationa. Tutkimusviitekehys. Liikuntasuunnittelun laitos. Tutkimuksia No 38. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Husu, P., Paronen, O., Suni, J., & Vasankari, T. Suomalaisten fyysinen aktiivisuus ja kunto 2010. (2011 [versio 9.helmikuuta.2021]). Opetus ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2011:15.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-034-6>
- Huotilainen, M., & Peltonen, L. (2017 [versio 10.helmikuuta.2021]). Tunne aivosi [verkkojulkaisu]. Otava.

- Kantomaa, M (toim.): Vasankari, T., Jussila, A-M., Husu, P., Tokola, K., Vähä-Ypyä, H., Kokko, S., & Sievänen, H. (2020 [versio 9.huhtikuuta.2021]). Koronapandemian vaikutukset väestön liikuntaan [verkkajulkaisu]. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2020:2. <https://www.liikuntaneuvosto.fi/wp-content/uploads/2020/10/Koronapandemian-vaikutukset-vaeston-liikuntaan-VLN-julkaisuja-2020-2.pdf>
- Palomäki, S., Mehtälä, A., Huotari, P., & Kokko, S. (2016 [versio 9.helmikuuta.2021]). Vanhempien ja kavereiden tuki lasten ja nuorten liikunnalle. Teoksessa: Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa. LIITU-tutkimuksen tuloksia 2016 [verkkajulkaisu]. Helsinki: Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2016:4. http://www.liikuntaneuvosto.fi/files/438/LIITU_2016.pdf
- Kokko, S., & Martin, L (toim.) (2019 [versio 9.helmikuuta.2021]). Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa. LIITU-tutkimuksen tuloksia vuodelta 2018 [verkkajulkaisu]. Helsinki: Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2019:1. https://www.liikuntaneuvosto.fi/wp-content/uploads/2019/09/VLN_LIITU-raportti_web-final-30.1.2019.pdf
- Kolayis, H., Sari, I., & Celik, N. (2017 [versio 10.huhtikuuta.2021]). Parent-initiated motivational climate and self-determined motivation in youth sport: how should parents behave to keep their child in sport? *Kinesiology* (Zagreb, Croatia), 49(2), 217–. <https://doi.org/10.26582/k.49.2.4>
- Koski, P., & Mäenpää, P. (2018 [versio 9.maaliskuuta.2021]) Suomalaiset liikunta- ja urheiluseurat muutoksessa 1986–2016 [verkkajulkaisu]. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2018:25. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-575-4>
- Nupponen, H., Halme, T., Parkkisenniemi, S., Pehkonen, M., & Tammelin, T. (2010). LAPS SUOMEN -tutkimus: 3-12-vuotiaiden lasten liikunta-aktiivisuus. Yhteenveto vuosien 2001-2003 menetelmistä ja tuloksista. Jyväskylä: Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö LIKES.

- Opetus ja kulttuuriministeriö. (2021 [versio 17.huhtikuuta.2021]).
Liikkumissuositus 7-17-vuotiaille lapsille ja nuorille. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2021:19.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-853-3>
- Puronaho, K. (2006 [versio 8.helmikuuta.2021]). Liikuntaseurojen lasten ja nuorten liikunnan markkinointi. Tutkimus lasten ja nuorten liikunnan tuotantoprosessista, resursseista ja kustannuksista. Jyväskylä: Jyväskylä University Printing House.
<http://urn.fi/URN:ISBN:951-39-2558-7>
- Puronaho, K. (2014 [versio 10.helmikuuta.2021]). Drop- Out vai throw- out. Tutkimus lasten ja nuorten liikuntaharrastusten kustannuksista. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2014:5.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-268-5>
- Puusa, A. (2020). Näkökulmia laadullisen tutkimuksen analysointiin. Teoksessa: Puusa, A., Juuti, P., & Aaltio, I. (2020 [versio 24.helmikuuta.2021]). Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät [verkkojulkaisu]. Gaudeamus.
- Rautava, P. (2003 [versio 18.huhtikuuta.2021]). Vanhemmat paljon vartijoina. Vanhempien merkitys 5.luokan oppilaiden liikuntaharrastuksissa. Jyväskylä: Liikuntakasvatuksen laitos.
<http://urn.fi/URN:NBN:fi:juu-2003894646>
- Saaranen-Kauppinen, A., & Puusniikka, A. (2006 [versio 10.helmikuuta.2021]). KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkojulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto (ylläpitäjä ja tuottaja).
<https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/>
- Stafford, I. (2011 [versio 10.huhtikuuta.2021]). *Coaching children in sport* [verkkojulkaisu]. Routledge.
https://andor.tuni.fi/permalink/358FIN_TAMPO/1j3mh4m/alma9910684065705973
- Strandbu, Å., Bakken, A., & Stefansen, K. (2019 [versio 10.helmikuuta.2021]). *The continued importance of family sport culture for sport participation during the teenage years*.
<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13573322.2019.1676221>

- Varantola, K., Launis, V., Helin, M., Spoof, S., & Jäppinen, S (toim.). (2013 [versio 31.maaliskuuta.2021]). Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa [verkkójulkaisu].
Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012. Helsinki: Tutkimuseettinen neuvottelukunta. https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf
- Vilkkä, H. (2007 [versio 13.huhtikuuta.2021]). Tutki ja mittaa: määrällisen tutkimuksen perusteet [verkkójulkaisu].
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-0099-9>

LIITTEET

Liite 1: Pro gradu -tutkimuksen aineistonkeruun haastattelulomake

Pro gradu -tutkimus vanhempien osallisuudesta lastensa liikuntaharrastuksiin. Variaatio A.

Haastattelulomake 5.-6. luokkalaisten lasten vanhemmille. Sisältää 8 kysymystä.

*Pakollinen

1.Mitä liikuntalajia/-lajeja 5.-6. -luokkalainen lapsesi harrastaa? *

2.Kuinka paljon sinulta kuluu viikossa aikaa lapsesi kuljettamiseen liikuntaharrastukseen? *

- alle 1 h/viikko
- 1-2 h/viikko
- yli 2 h/viikko
- ei lainkaan

3. Kuinka paljon sinulta kuluu viikossa aikaa lapsesi liikuntaharrastuksen seuraamiseen?

Esimerkiksi harjoitusten tai pelien seuraaminen. *

- ei lainkaan
- alle tunti
- 1-2 tuntia
- yli 2 tuntia

4. Kuinka paljon sinulta kuluu rahaa vuodessa lapsesi liikuntaharrastukseen?

Tähän voi laskea muun muassa jäsen-/kausimaksut, varusteiden ja vaatteiden kustannukset, mahdolliset vakuutukset ja lisenssit sekä harrastukseen kulkeminen ja kisamatkat. *

- alle 100 e/vuosi
- 100-500 e/vuosi
- 500-1000 e/vuosi
- 1000-2000 e/vuosi
- yli 2000 e/vuosi

5. Oletko vapaaehtoisesti mukana harrastukseen liittyvissä talkootöissä?

Tällaisia ovat esimerkiksi huoltojoukot, myyjäiset, kisamatkat yms. oheistoiminta. *

- kyllä
- en

6. Jos vastasit kyllä, kuinka paljon aikaa talkootyöhön kuluu suurin piirtein kuukaudessa?

7. Mitä mieltä olet lapsesi liikuntalajista? *

Onko laji esimerkiksi hyödyllinen, terveyttä edistävä, vaarallinen tai aikaa vievä?

8. Kiitos tähän astisista vastauksista. Viimeisessä kysymyksessä on alla oleva kuvitteellinen tilanne, jota sinun tulee jatkaa omin sanoin. Perustele vastauksesi! *

Lapsesi harrastaa jalkapalloa. Harjoituksia on useat viikossa ja pelejä viikonloppuisin. Joukkue etsii sähköpostiviestillä vapaaehtoisia vanhempia mukaan joukkueen toimintaan. Mitä ajatuksia viesti herättää? Eläydy tilanteeseen.

Liite 2: Saatekirje haastattelulomakkeen mukana lasten vanhemmille

Hei

Olen kasvatustieteiden maisteriopiskelija ja kerään aineistoa pro gradu tutkimukseeni. Gradussani tutkin 5.-6.-luokkalaisten lasten vanhempien osallistumista lapsensa liikuntaharrastukseen ja suhtautumista eri liikuntalajeihin.

Pyytäisin sinua 5.-6.-luokkalaisten vanhempana vastaamaan lyhyen kyselylomakkeeseen, jonka linkki on viestin lopussa. Kyselyssä on 8 kysymystä, eikä vastaamiseen kulu montaa minuuttia. Riittävän aineiston saaminen olisi tutkimukselleni erittäin tärkeää ja kiitän vastaajia suuresti jo etukäteen. Alla on vielä lisää tietoa tutkimuksen kulusta ja aineistonkeruusta.

Aineisto kerätään sähköisen kyselylomakkeen avulla. Täten tutkimuksen tekijä ei saa vastaajien sähköpostiosoitteita tai muita tietoja nähtävilleen missään tutkimuksen vaiheessa. Lomake ei anna vastaanottajan nähtäville muita tietoja kuin kyselylomakkeen vastaukset. Vastaajia ei voi jäljittää. Aineistoa kerää ainoastaan tutkimuksen tekijä ja vastaukset tulevat ainoastaan hänen nähtävilleen. Kerättyä aineistoa käytetään osana Pro gradu - tutkielmaa, mutta käytettävästä aineistosta ei ole tunnistettavissa yksittäisiä henkilöitä. Kun tutkimus on valmis, niin aineisto tuhotaan. Aineistoa analysoidaan etsimällä samankaltaisuuksia vastauksista ja luokittelemalla niitä.

Terveisin

Miina Sirkeoja

Kasvatustieteiden yksikkö

Tampereen yliopisto

Liite 3: Yhteydenotto alakouluun

Hei

Olen elinikäisen oppimisen ja kasvatuksen maisteriopiskelija kasvatustieteiden yksiköstä ja olen aloittamassa pro gradututkimukseni aineistonkeruuta. Aiheeni on: **Vanhempien osallistuminen lastensa liikuntaharrastuksiin**. Minun tulisi tavoittaa 5.-6. luokkalaisten lasten vanhempia ja saada vastauksia yhteensä vähintään 30 kappaletta.

Kerään haastatteluaineistoni koronan takia sähköisellä kysymyslomakkeella, jossa on 8 kysymystä. Kysyisin nyt olisiko mahdollista saada kysymyslomakkeeni teidän kauttanne perille lasten vanhemmille? Wilma olisi tässä tapauksessa paras kanava.

Käytän aineistonkeruussa laadullisen tutkimuksen eläytymismenetelmää. Minulla on valmiina kaksi erilaista kysymyslomaketta ja niissä on eri linkit. Näissä lomakkeissa viimeiset kysymykset ovat erilaiset, sillä se on eläytymismenetelmän kehyskertomuskysymys. **Eli linkin A voisi laittaa esimerkiksi 5.luokkalaisten vanhemmille ja linkin B 6.luokkalaisten vanhemmille**. Linkit ovat alla.

Liitteenä on tutkimussuunnitelmani, jonka oma graduohjaajani on hyväksynyt sekä allekirjoitettu ja hyväksytty tutkimuslupani.

Kiitän suuresti avustanne, jotta pääsen etenemään tutkimuksessani.

Ystävällisin terveisin

-Miina Sirkeoja